...НҮҮДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(12123) | 1969 оной сентябриин 18, четверг | Сэн 2 мүнгэн

АРБАН ҮДЭР СОО ДҮҮРГЭХЭЭР...

Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой хоёрдохи отделениин нэгэдэхи бригадын механизаторнууд Хужарта гэжэ газарай поли дээрэ хуряалга хэжэ байна. Эндэ долоон комбайн хүдэлнэ. Хуряалгын эхилhэнhээ хойшо 730 гектар талмайн таряан хадагдаа. Таряанайнь ургаса, дунда зэргээр, гектарай 6 центнер гарана.

Тус бригадын механизаторнууд ниитэ дээрэнь 1767 гектар шэниисэ, 310 гектар обёос, 60 гектар гэршүүхэ хуряаха байна. «Хэрбээ энэ хэбээрээ hайн хүдэлөөд байбал, хуряалгынгаа хүдэлмэриие 10 үдэрэй туршада дүүргэхэ байнабди» гэжэ бригадир Жаргал Хуриганов хөөрэнэ.

Таряа хуряалгын үедэ механизаторнуудай дунда эмхидхэгдэhэн социалис мүрысөөнэй гуримай ёhоор түрүүшын табан үдэрэй дүн гаргагдаа. Комбайнер Доржи Дондопович Доржиев энэ үе соо 55 гектар хуряахын орондо 79 гектар хуряажа, түрүү hуури эзэлээ. Мүн үдэр бүриингөө нормые дүүргэhэн комбайнер Бадмажап Эрдынеев—хоёрдохи, хуушанай бэрхэ комбайнер Дашижап Гымпылов—гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

В. АЮШЕЕВ.
«Ленинэй туг» газетын корр.

...ХИТЭЙГЭЭР, ОРОЛДОСОТОЙГООР, ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР

А. У. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

Элдэб янзын тэжээл али болохо аргаар бэлэдхэжэ, малаа тарганаар ондо оруулха; ❋ адууhа малайнгаа тоо толгой олошоруулхын тула искусственна аргаар үрэжүүлгэ үргэнөөр эмхидхэхэ; □ ороohо таряагаа богонихон болзор соо хуряажа абаад, үрэhэ хүрэнгэ хүсэдөөр хааха; ❋ алибаа социалис уялгануудаа колхоз, совхоз бүхэнэй дүүргэхые түйлаха—иимэ шухалын шухала зорилгонууд мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

...ОНДО республикын ...хын хүдэлмэрилэг- ...ехэхэн бэрхэшээл ...ань үзэгдөөгүй хүндэ ...бухы аймагуудта боло- ...рилгын ехэнхи ху- ...бэшэ, мүн сабша- ...урагаса муудхаа- ...hүүлээр, августда ...бороо сабшалангай, ...урагаса зарим тэды ... Теэд энэ үедэ ...соор орожо, гол мү- ...нилээд ехэ тарялан, ...ада абтаhан байна. ...най республикын хү- ...ушарhан ган револю- ...болоhон байгаа hаа. ...зониие зүдэрөө- ...байгаа. Совет заса- ...байгуулалтын үе ...арадуудай аха дүү- ...иимэ ушар болохо- ...тухай панахаар- ...ган гасуурта гү, али ...бэрхэшээлдэ оро- ...гүрэмнай ехэ туhа ...дээрэhээ хэдышье ...хүнүүдые айл- ...ехээр мэгдэхээхэ ...байгаалиин энэ хү- ...далые дабажа гара- ...хын тула бүрил ...оролдосотой hай- ...римтайгаар хүдэлхэ ...

...уhанай үер боложо, ...хүдөө ажахыда ...гай ушаруулаа, ...таряанай, үбhэ ...урагаса багаар абтаа. ...бликын колхоз, сов- ...малда үбhэ тэ- ...дахаяа байhан гай- ...хаhа сагтань усад- ...гасуурай ушаруул- ...бүришье ехэ боло- ...уларилай тон муу ...боложо олонхи ...ажахынууд үхэр мал- ...силос урда жэл- ...гаар бэлэдхээ. Гэ- ...бэлэй хүйтэнэй боло- ...холо бэшэ. ...болотор үбhэ тэ- ...hаа ехээр бэлэдхэхэ ...эгээл шухала. ...гатай шанга, эгээл ...хурса зорилго болоно. ...шиидхэхэ хэрэгтэ ...советскэ, хүдөө ...мүн хүдөө ...хүдэлмэрилэгшэдэй, ...олониитын анхарал ...хүсэ шадалыень ...эрээ. Энэ зорилгые ...шиидхэхэ арга ...манда бага бэшэ бии. ...дүүрэнээр хэрэг- ...

...түүн ажахынуудай ...дээрэ ургаhан ...ногоо үлөөнгүй ...hүрилжэ абаха ...

...ган гасуурай тарияа- ...гай урагаса хатаа- ...дань, олонхи ажа- ...ондоо об- ...үбhэ тэжээл ...Энэмнай нилээд ...гаргаша ехэтэйшье ...аргагүй. Зарим ...техникээ хүршэ ...альгээжэ, таhалаг- ...газартань үбhэ тэ- ...баатай болообди. ...августын hүүл ба- ...хура бороо оро- ...олонхи аймаа- ...бшалан, бэлшээ- ...гаража, зеленко ...эхилээ, ороohо ...дороhоо үд- ... Одоол олонхи кол- ...илангаяа Яруу- ...болон бусад за- ...тарялан, сабша- ...шэмэтэ тэ- ...бэлэдхэжэ аба- ...хүсөөр хэрэгтэй ...аргатай болоо ...байгаа. Теэд энэ ...дүүрэнээр хэрэг- ...хээзээнэйхиhээ ...hүбэлгэн, габша- ...хүдэлхэ хэрэгтэй. ...нэгэдэхеэр, сагнай тон бага үлөө. Гансахан үдэр хоног бэшэ, харин час бүхэн үнэтэй. Тон богонихон болзор соо ехэхэн газарай ургаса сабшажа, хаhа саг соонь hүрилжэ абаха хэрэгтэй. Хоёрдохёор, ехэнхидээ гараар сабшаха, hогооборишье ногоо үлөөхэгүй, илангаяа техникэ хэрэглэхэ аргагүй газарай ургаса гараар сабшажа абаха ушартай болоно. Тиимэhээ нэн түрүүн колхоз, совхоз бүхэндэ ажал хэжэ шадахал хүнүүдые дууhан үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха, ондоо тээhээ эльгээгдэhэн хүдэлмэриин хүсые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ шухала.

Олонхи ажахынууд бүхы хүн зоноо ехэ багагүй, гарта хүлтөөрнь үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаргажа шадаhан байна. Аса, тармуур гартаа барижа шадахал хүн бүхэн мүнөө үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ гаранхай, хоёр наранай хоорондо шангаар хүдэлжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд урдань оройдоо сабшагдадаггүй байhан бургааhа боролжо ухашалжа, уhа намаг ойможо ябаад, болдог дошо соогуур тэбэришье үбhэ суглуулжа абахын түлөө тон оролдосотойгоор сабшажа байхань үсөөн бэшэ харагдадаг. Эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, айхабтар эрэлхэг зоригтойгоор, эдэбхи хэшээлтэйгээр хүдэлжэ байhан hайн hайхан жэшээ баримтанууд алхам бүхэндэ, ажахы бүхэндэ үзэгдэнэ.

Хото городой хүн зоншье үбhэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь колхоз, совхозуудтаа ехэхэн туhа хүргэнэ. Городуудhаа эльгээгдэhэн мянгаад хүнүүд үбhэ сабшалга, силос даралга, таряа хуряалгада ехэхэн эдэбхитэйгээр хабаадана. Илангаяа студентнүүд hайнаар хүдэлнэ.

Эмхи гуримтайгаар, бүхы арга боломжоёо хэрэглэжэ шадаhан олохон ажахынууд нёдондонойхиhоошье бага бэшэ үбhэ хуряажа абаа. Жэшээнь, Захааминай аймагай ажахынууд үбhэндэ ороhон түрүүшын үдэрhөө хойшо машина техникэ хэрэглэхынгээ хажуугаар гараар сабшалгые үргэнөөр эмхидхэhэн байгаа. Түрүүшын үдэрhөө мүнөө хүрэтэр сагай уларилhаа hаатангүйгөөр үбhэ тэжээл бэлэдхэлгые нэгэшье hуладхангүйгөөр ябуулна. Хэрбээ үбhэ сабшаха, hүрилхэ аргагүй байгаа hаань, бүхы хүсэеэ силос даралгада табидаг. Эдэ бүгэдын ашаар аймагай колхоз, совхозууд сентябриин 16-най мэдээгээр хамта 20 мянга шахуу тонно үбhэ hүрилжэ, 15 мянга гаран тонно силос дараа. Аймагай колхозууд энэ жэлдэ тэжээлэй үнэтэ ургамал—куузику hайнаар ургуулжа шадаба. Эндэхи хада газартай зарим ажахынуудта гектарай 400 центнер куузику абтахаар.

Тэрэшэлэн Кабанскын, Түнхэнэй болон бусад аймагуудай ажахынууд үбhэ хуряалга, силос даралгые эмхитэйгээр ябуулна. Яруунын аймагта хура бороо ехээр орожо, hая болотор үбhэ хуряалгые hаатуулаа. Тиимэhээ эндэхид энэ үе соо үбhэ тэжээл силос болгожо дараха арга боломжо хэрэглээ. Энээнэй ашаар нёдондонойхидо орходоо 1,5 дахин ехэ силос дараhан байна. Гансахан Яруунын совхоз 13 мянган тонно силос дараа.

Гэхэтэй хамта энээнhээ тад ондоо, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэжэ шадаагүй байhан баримта, жэшээнүүд үшөөл олон дайралдана. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагай Худанай совхоздо нэгэ иимэ даншье бирагүй байдалтай ушарагдаа. Үдэшын 6 часта, нара орохоhоо үшөө гурбан час урид, эндэхи нэгэ оньhожоруулагдаhан звенодо хүрэжэ ерэхэдэ, арбаад гаран хүн бүхы машина техникээ байлгажархёод, хүдэлмэриин үдэр дүүрээ гэжэ hанаа амар hуубад. Юундэ иимэ эртэ сабшахаяа болёо гээшэбта гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ Санжижаповhаа асуухада, тэрэ иигэжэ убайгүйгөөр харюусаа:

— Баhа хүнүүдшье амарха ёhотой ха юм...

Тиигээдшье энэ звеное даагша өөрөө залуу, шинраг хүн аад, үбhэ хуряалгада оройдоо хүдэлдэггүй байна. Битнай хара хүдэлмэриин хүн бэшэ гээшэб гэжэ бэеэ тоолодог хаш. Тиигэн гэхэдэнь, энэ звеногой хажуудахана уhанда абташаhан намаг соо нэгэ бүлэг hаалишад үбhэ гараар сабшажа байха юм. Эдэ хэдэн шинраг залуу механизаторнуудай иигэжэ галай хажууда тогоо hахижа хэбтэхэдэнь, ехэл эшэхээр байгаа даа.

Иимэрхүү баримтанууд бусадшье аймагуудта үзэгдэнэ. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 2400 толгой үхэртэй, 20 мянган хонидтой аад, оройдоол 10 мянган центнер үбhэ бэлэдхээ. Эндэхи олохон гэшүүдынь, тэрэ тоодо үнгэрхэдөө зарим коммунистнуудынь, ниитын малай үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ оройдоошье хабааданагүй, харин үмсынгөө үхэртэ үбhэ сабшаха гэжэ унтажа хононгүй гүйлгэлдэнэ. Коммунист хонишон Норбо Галсанов өөрынгөө бууса шадар 20 центнер үбhэ сабшаhан аад, улам хомхойржо, hүрэг хонидоо орхижорхёод, гэр бүлөөрөө баhа өөртөө үбhэ сабшахаяа ошоо бшуу.

Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ муугаар ябуулагдана. Тус артелиин хүтэлбэрилэгшэд, главна мэргэжэлтэд ниитынгээ адууhа малые үбhэ тэжээлээр хангахын тула шухала хэмжээ абанагүй. Колхозой главна агроном Т. Мункоев, главна инженер нүхэр Мокров энэ халуун хүдэлмэриин хаhада hанаа амархан амаралтада гараад, дээдэ hургуулида шалгалта барихаяа бэлдэжэ hууна. Үнэндөө тэдэнэй эгээл харюусалгатай шалгалтань—ниитын малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл ха юм.

Мүн баhа Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхоздо, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай зарим ажахынуудта үбhэ хуряалга, силос даралга хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэнхэй.

Мүнөө энэ халуун хүдэлмэриин үедэ хойшоо таталдажа, hали-булихан, хахад хүсэндөө хүдэлжэ байха гээшэ ниитын ажахыда ехэхэн хохидол ушаруулжа байhан, хүн зоной зүгhөө шоо үзэгдэхэ, шобто харагдаха хэрэг болоно. Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүтэлбэрилхы тушаалтай хүнүүдээ хабаадуулжа, хүтэлбэрилэгшэд — отделениинүүдые эрхилэгшэдэй, бригадирнуудай, илангаяа звеное даагшанарайнь гар хажуурашадтаяа адли өөhэдөө зэргэлээд хүдэлжэ байhан ажахынуудай жэшээ тон hайшаалгай байна.

Колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай бүхы хүсэн — группарторгнууд, политинформаторнууд, агитаторнууд, хөөрэлдөө үнгэргэгшэд—тэжээлэй түлөө тэмсэлэй амжалтын шиидхэгдэжэ байhан бригаданууд болон звенонуудта, олониитын гүн дунда хүдэлмэрилхэ ёhотой. Эндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхань тон шухала болоно. Коммунистнууд бусадта жэшээ харуулха, хүдэлмэриин эрхим үрэ дүнгэй түлөө социалис мүрысөө үүсхэхэ ёhотой. Тэжээл бэлэдхэл дээрэ партийна эхин организацинуудай эмхидхэхы үүргын зарим газарта харагдадаггүй, үрэ ехэтэй мүрысөөнэй зарим газарта ёhотой hайнаар дэлгэрүүлэгдээгүй байhан дээрэhээ бидэнэр «ёhотой» гэжэ хэлэнэбди. Мүнөө партийна организацинууд бүри шадабаритай бэрхээр хүдэлхэ, өөhэдынгөө хүсые зүбөөр хубаарилан табиха, үүсхэл ехээр гаргаха зэргэтэй. Имагтал эдэ үдэрнүүдтэ оролдосотой шангаар ажаллаад лэ байхадаа, ерэхэ үбэлжэлгын үедэ тохёолдохо ехэ бэрхэшээлнүүдые зайсуулжа болохо, мүнөө бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, тэжээл бэлэдхэхын тулада бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала, тиигээгүй hаа, ниитын адууhа мал угаа хэсүү бэрхэтэй ба аюултай байдалда орохо гэжэ колхоз, совхозуудай бүхы ажалшадта эсэшэ сусашагүйгөөр тайлбарилха хэрэгтэй.

Ондоо тээ, республикын газаа тээгүүр, тэжээл бэлэдхэлгые үргэлжэлүүлhэнhээ үрэ гараха гү, бороо хурын ехээр орожо байhан дээрэhээ, тусхайлбал Амурска областьдо, мүнөө хүрэтэр тон бага тэжээл бэлэдхэгдээ гээд нэгэтэ бэшэ асуудал табигдадаг. Энэ асуудалда: үрэ гараха—гэhэн гансахан лэ харюу үгтэхэ байна. Мүнөө жэлэй хүндэ хүшэр эрхэ байдалда тэжээлэй нөөсые арьбадхахаар нэгэшье арга боломжые хэрэгсээнгүй гаража болохогүй.

Нютаг дээрээ бэлэдхэгдэhэн тэжээлдэ орходоо ондоо тээ бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй хэдэн дахин үнэтэй болодогынь ойлгосотой бээзэ. Зүгөөр мүнөө, саашадаа мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ хүсэлдүүлхын тулада горитой гарза гаргашада орохо баатай болонобди. Тэжээл үнэ ехэтэйшье болоо hаа, малаа бүрин бүтэнөөр ондо оруулхаhаа гадна, харин мяха, hү, нooho бүри ехээр абаха арга олгоно. Малай ашаг шэмын ехэ байха тудам тэжээлдэ гаргашалагдаhан гарза бүри түргэнөөр хүсэлдүүлэгдэхэ болоно. Республикаhаа ондоо тээгүүр манай ажахынуудай тэжээл бэлэдхэжэ байhан районуудта сэлмэг дулаан үдэрнүүд мүнөө боложо байнхай, үбhэ сабшахын, hолоомо суглуулхын тулада таарамжатай эрхэ байдалай бии болоод байhые хэрэглээгүй hаа эндүүтэй, буруу болохо.

«Үгыhөө ,биинь дээрэ» гэhэн арадай хошон үгэнүүд бии юм. Сагай уларилай мүнөө жэлдэ муу байлгаhаа уламжалан тохёолдоhон бэрхэшээлнүүд манай ажахынуудай олон хүтэлбэрилэгшэдтэ саашадаа hайн hургаал боложо үгэхэ байха. Үнэндөөшье, зарим аймагуудай, жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай ажахынууд hолоомо бэлэдхэхын тулада Амурска область руу хүнүүдые ба техникэ мүнөө эльгээхэ баатай болоhон байха юм. Теэд эдэ аймагуудай ажахынууд ямар нэгэн ушарай тохёолдожо магад байhан дээрэhээ 50—100 мянган тонный хэмжээтэй hолоомо хур оруулхын тулада урда жэлнүүдтэ нөөсэлэн бэлэдхэжэ шадаха байгаа бшуу. Мүнөө хүрэтэр полинууд дээрэхи hолоомонойнгоо ехэнхи хубиие эндэ жэл бүхэндэ галдадаг байгаал даа. Харин ган гасуурые бэеэрээ үзэhэн, зарим холо харадаг хүтэлбэрилэгшэд hолоомоёо гамнажа нөөсэлдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхоздо нёдондо 15 мянган центнер хүрэтэр hолоомо хур оруулагдаhан байгаа. Энэнь мүнөө угаа хэрэгтэй болоод байна бшуу. Энэ жэшээhээ hургаал абахаар гээшэ.

Тиимэhээ тэжээл бэлэдхэхэ гол арга боломжо хэрэглэхэhээ—өөhэдынгөө сабшалан ба полинууд дээрэ ургаhан бүхы юумые хуряажа абахаhаа гадна, бусад арга боломжонуудые заатагүй хэрэглэхэ, тэрэ тоодо ондоо областьнуудта тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Мал бэлшээн тарагалуулха хоёрдохи шухалын шухала зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Мал адуулжа таргалуулха хизаарлашагүй ехэ арга боломжо мүнөө бидэнэртэ бии.

«Тобир тарган мал үбэлэй хүйтэнhөө айдагүй» гэhэн онhон үгэ малшадай дунда үнинэй дэлгэрэнхэй юм. Намартаа таргалhан, өөхэ гадартай мал шэмэрүүн шанга хүйтэндэ дааралса багатай байдаг. Намар таргалhан хонид хоёр дэгэл нэмэрэнхэй гэжэ хонишод хөөрэлдэдэг. Иимэ хонидые бага зэргээр халуулаад адуулхада хамаагүй. Үбэлэй эхилхэдэ туранхай байhан мал хүйтэнэй сагта hайнааршье эдеэлүүлэгдээ hаа, гарзалжа магад.

Мал бэлшээжэ таргалуулхада таарамжатай ушар байдал мүнөө хаа хаанагүй бии. Бэлшээри дээрэ хэнзэ ногоон урганхай, полинууд дээрэ тэжээл элбэг. Малаа оролдолго хэшээл ехэтэйгээр адуулhан малшад шэгнүүрыень ехээр нэмээдэг байна. Таряанай үлэгдэлнүүдые хэрэглэхын тулада полинуудта, дүтын эрхим hайн бэлшээринүүдтэ малаа гаргадаг, тэндэ малшадай саг зуурын байра, тэрэшэлэн малай, илангаяа туранхай залуу малай байха hарабша, хорёонуудые баридаг, малшадай ажал эмхидхэлгэдэ hуларшагүй анхарал хандуулдаг ажахынууд зүб юумэ хэнэ гээшэ.

Гэбэшье олон ажахыда мал бэлшээжэ таргалуулга хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй, малшадта зохихо эрилтэ хэгдэнэгүй, тэдэнэй хүдэлмэриин хойноhоо хиналта тогтоогдоногүй. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» ба «Знамя Ленина» колхозуудта, тэрэшэлэн Сэлэнгын аймагай олон ажахыда адуулагшад ба хонишод малаа орой болоhон хойно бэлшээридэ гаргаад, hөөргэнь эртэ байхада асардаг, hэргэhэн бэлшээридэ бэшэ, харин гэшхүүлжэ муудаhан бэлшээри дээрэ үдэрhөө үдэртэ малаа адуулдаг. Малаа шэнэ бэлшээри руу залажа, бэеэ туляахагүйн тулада эдэ бүгэдэ хэгдэнэ гээшэ. Тиимэhээ мал оройдоошье таргалдаггүй.

Мал бэлшээн таргалуулгые hайнаар эмхидхэhэн ажахынууд мяха абаха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые октябрьда дүүргэхэ, тиигэжэ тэжээл алмаха ба хүдэлмэришэдые сүлөөлхэ арга боломжотой. Тиихэдэ жэлэйнгээ түсэб октябрьда дүүргээд байхадаа, ерэхэ жэлдэ худалдагдаха малые hайнаар шахаха, тиигэжэ ерэхэ жэлэй түсэбөөр шэнэ жэлэй эхиндэ, январь hарада, гүрэндэ мал худалдаха аргатай болохо байна бшуу. Энэ хадаа ашаг шэмэтэ малда хэрэглэгдэхэ тэжээл мүн лэ горитойгоор алмаха, hү, мяха, нooho абалгые саашадань дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Ажахын бодолтой хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд ажал хэрэгые иимэ шэглэлтэйгээр эрхилхэ зэргэтэй.

Мал бэлшээжэ таргалуулха таарамжатай дулаан үеые хэрэглэнгүй гараха болоо hаа, тэсэшэгүй алдуу эндүү, хүсэлдүүлэшэгүй гээлтэ болохо байна бшуу. Энэ шухалын шухала хэрэгые партийна организацинуудай, бүхы олониитын шанга хиналта доро абаха шухала.

Эсэстэнь, малаа үдхэхэ, орооной кампаниие, илангаяа хони үрэжүүлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ гээшэ гурбадахи шухалын шухала зорилго болоно. Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ горитой анхарал хандуулха шухала.

Хабар-зунай ган гасуур энэ хэрэгтэшье нүлөөлөө: эхэ малай туранхай байhан дээрэhээнь тэдэниие үрэжүүлхэ хүдэлмэри hаатаа. Харин мүнөө эхэ мал яhала тобир тарган болоо. Тиимэhээ бүхы юумэ хэжэ, мал үрэжүүлхэ хүдэлмэри али болохоор түргэдхэхэ хэрэгтэй.

Колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд ба зооветмэргэжэлтэд элдэб үнэнтэ ба үнэнтэ бэшэшье бэрхэшээлнүүдые дурдаад, үрэжүүлэгдэхэ хонидой тооe үсөөн болгохые дурадхадаг байна. Эдэ дурадхалнуудые ямаршье үндэhэ баримтагүй, үнэндөө өөhэдыгөө оролдолго гаргалгаhаа сүлөөлхые эрмэлзэhэн ябадал болоно. Ушар иимэhээ эдэ дурадхалнуудынь оройдоошье абтаагүй. Ямаршье ушарта ажахы бүхэндэ ороондо оруулагдаха эхэ хонидой тоо, яаба хээбэшье, нёдондонойхиhоо үсөөн бэшэ, харин заатагүй олон байха зэргэтэй. Илангаяа хонин hүрэгөө улам бүри олон болгожо байхамнай шухала байна. Тиигээгүй hаа. хонин ажал хүгжөөхэ талаар РСФСР-эй правительствын мэдээжэ тогтоолоор республикын үмэнэ табигдаhан зорилгонуудые дүүргэжэ шадахагүй байнабди.

Зүгөөр үрэжүүлэгдэhэн хонидой тооhоо гадна, тэдэниие үрэжүүлгын саг болзорынь шухала удха шанартай. Мүнөө жэлэй эрхэ байдалда, эхэ хонидой тураагүй байхада, үбэл ба хабар эртүүр хурьгадые гол түлэб абаха шухала болоно. Дүршэл ехэтэй хонишод иимэ юумэ хэхэ шухала гэжэ хэлэдэг байна. Эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэри саашань унжагайруулжа болохогүй.

Гэхэтэй хамта олон ажахынуудта, илангаяа Сэлэнгын, Хяагтын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй ба бусад зарим аймагуудай ажахынуудта, эхэ хонидые үрэжүүлгэ тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ ба Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудай зарим отарануудта хабар гараhан хурьгад мүнөө хүрэтэр эхэhээ таhалагдаагүй. Хүхүүли хонидой туранхай, үрэжүүлхын аргагүй байдагынь ойлгосотой. Мүн хусануудшье туранхайнууд. Аймагай ажахынуудта бэлэдхэл ехэтэй техник-үрэжүүлэгшэд үсөөн, тиимэhээ искусственна аргаар үрэжүүлдэг пунктнуудай зариманиинь хүдэлнэгүй.

Хяагтын аймагай хэдэ хэдэн ажахыда эхэ хонидые үрэжүүлгэ эмхидхэлгын горитой дутуунууд республиканска газетэнүүдтэ зүбөөр шүүмжэлэгдэhэн байна. Теэд зүб шүүмжэлэлhээ зохихо тобшололнууд хэгдээгүй, элирүүлэгдэhэн дутуу дунданууд удаан зайсуулагдана.

Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд хадаа ажахы бүхэндэ эхэ хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэриин ямараар табигдаhые наринаар шалгахань, энэ шухала кампаниие эмхитэйгээр үнгэргэхэ оролдолго гаргахань шухала болоно.

Эхэ малай hубайрхагүйн тулада үрэжүүлгын шанарта тусгаар анхарал хандуулха шухала. Эхэ малай hубайрhан дээрэhээ олон ажахы жэлhээ жэлдэ ехэ гарзада ородог. Малай hубайралгые зайсуулха саг тулажа ерээ.

* * *

Хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэри мүнөө жэлдэ угаа бэрхэтэй оршон байдалда үнгэргэгдэнэ. Таряа, овощ хуряалгые, силос даралга ба тэжээл бэлэдхэлгые нэгэн доро ябуулха ушартай болоhон тиимэ жэл урда тээнь үшөө тохёолдоогүй юм. Манай полинууд дээрэхи таряанай утаар, богонинуудаар ургаhан ушар урда тээнь үзэгдэдэггүй байгаа бшуу.

Иимэ орёо байдалда колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудта, илангаяа дунда зэргын тушаалтадта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ ехэ эрилтэнүүд табигдана. Бэрхэшээлнүүдые дабаха шадабаритай байлгаараа кадрнууд шалгагдадаг гээшэ. Бэрхэшээлнүүдые дабалгын үедэ кадрнууд хүмүүжүүлэгдэдэг, хатуужалтай, дүй дүршэлтэй болодог.

Мүнөө жэлэй орёо ба бэрхэтэй оршон байдалда республикын колхоз, совхозуудай олон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэхы ехэ шадабаритай, эдэ зорилгонуудые ухаансараар шиидхэдэг, үүсхэл оролдолго гаргадаг байhанаа харуулаа гэжэ гүнзэгы ехээр найдан тэмдэглэжэ болохо байна. Бэрхэшээлнүүдые яажа дабахаб гэжэ эдэ хүтэлбэрилэгшэдэй дүй дүршэл дээрэhээ колхоз, совхозуудай бүхы хүтэлбэрилхы кадрнуудые hургаха хэрэгтэй.

Тиихэтэй хамта совхозуудай директорнүүдтэ, колхозуудай түрүүлэгшэнэртэ, отделениинүүдые эрхилэгшэд болон бригадирнуудта — колхоз, совхозой үйлэдбэриин бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдтэ, ажахынуудай мэргэжэлтэдтэ даалгагдаhан hалбари бүхэндэхи ажал хэрэгэйнь байдалай түлөө бүри шанга эрилтэ хэдэг болохо шухала. Партийна организацинууд хадаа эмхигүй, гурим журамаа алдаhан баримтануудые хэрэгсээнгүй гараха ёhогүй, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин саашанхи дэбжэлтэдэ hаад ушаруулдаг бүхы юумэнтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ уялгатай. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй иигэжэ зааhые hануулхада зохисотой: «Һүүлэй жэлнүүдтэ кадрнуудта тон ехээр этигэдэг, тэдэндэ анхаралгайгаар хандадаг, ажал хүдэлмэриень сэгнэхэдээ, бүри зүбөөр, али бүхы талаhаань хандадаг болообди... Зүгөөр хүдэлмэрилэгшэдтэ бүри этигэл ехэтэйгээр хандаха. тэдэниие улам бүри ехээр бэеэ даанхай болгохо, тэдэнэй ажал ябуулгые хиналгаяа hуларуулха удхатай гэhэн хэбэртэйгээр hанамжалагшад эндүүрнэ гээшэ. Парти кадрнуудтаа этигэхэ, найдахатаяа хамта, өөhэдтэнь даалгагдаhан хэрэгэй түлөө тус бүхэндэнь дүүрэн эрилтэ хэдэг байгаа, эрилтэ хэхэшье, партийна ба гүрэнэй журам эбдэhэнэй түлөө даажа байhан тушаалhаань, урдын габьяануудhаань дулдыдуулаагүйгөөр шанга зэмэ тоходог байна».

Хэрбээ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй өөhэдынгөө hалбари бүхэндэ эмхитэйгээр, оролдосотойгоор, үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлдэг, өөhэдтөө шанга эрилтэнүүдые табидаг байгаа hаань, хүдөө ажахын үмэнэ табигдажа байhан ехэ зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ, гайхамшагта ойе — В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе бидэнэр эрхимээр угтахабди гэжэ лаб хэлэжэ болохо байна.

Нүхэд Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин нүхэр О. Черниттэй хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин СССР-тэ түр зуураар айлшалжа ерэhэн КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Правительствын Түрүүлэгшэ нүхэр О. Черниттэй сентябриин 16-да хөөрэлдөө хэhэн байна.

Үнэн сэдьхэлэй, нүхэд ёhоной оршон байдалда болоhон хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союз Чехословаки хоёрой хоорондын харилсаа холбоое саашадань хүгжөөлгын ба бэхижүүлгын асуудалнууд зүбшэгдөө.

Нүхэр О. Черник сентябриин 16-да нютагаа бусаба.

А. А. ГРОМЫКЫН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй СССР-эй делегациин гэшүүд ООН-ой Генеральна Ассамблейн 24-дэхи сессидэ хабаадахаяа Нью-Йорк ерээ. А. А. Громыко Нью-Йоркын аэропорт дээрэ иимэ мэдүүлгэ хэhэн байна:

СССР-эй делегаци бүхы дэлхэйн, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин үмэнэ табигдаhан шухала асуудалнууд бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ таарахаар шиидхэгдэхэ гэhэн бата найдабаритайгаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн 24-дэхи сессидэ ерээ.

ООН-ние бүгэдэ ниитын амгалан байдал сахиха нүлөө ехэтэй, ехэ удха шанартай эмхи мүн гэжэ Советскэ Союз тоолодог байгаа, тооложо байна. Бүхэдэлхэйн энэ эмхиин хорин жэлэй ойн урда тээхэнэ дахинаа иигэжэ онсолон тэмдэглэхые хүсэхэ байнаб: ООН оршон байгаа үе соогоо уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха хэрэгтэ, колониальна ёhо гурим усадхахын түлөө, бусадай газар булимтарха политикада эсэргүү тэмсэлэй талаар бага бэшэ аша туhатай юумэ хээ. Тиигэбэшье манай hанамжын ёhоор, эб найрамдал, аюулгүй байдал сахиха ажал ябуулгадаа өөрынгөө бүхы арга боломжонуудые ООН үшөөл хүсэд хэрэглээгүй байна. Эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туhалхаар шэнэ ябуулгынуудые хэхыень дэлхэйн арадууд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациhаа хүлеэнэ. ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин шиидхэбэринүүд иимэл шэглэлтэй байха гэhэн найдалаа элирхэйлэн мэдүүлхые хүсэнэбди.

Советскэ Союз тушаа хэлэбэл, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулхын түлөө, амгалан тайбан байдалай түлөө саг үргэлжэ, сэхэ шууд тэмсэдэг байгаа, тэмсэхэшье байха.

УКРАИН ЛИТЕРАТУРЫН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ТАБИЛСАГША

...П. Котляревскийн түрэhөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан болобо

...арадай гайхамшаг ху- ...рюулагдаhан баярай ...тябриин 16-да ССР ...хэ театр соо болобо.

...үмдэ — Ойн баярай ...комитедэй гэшүүд, ...род уран зохёолшод, ... Министрнүүдэй ...түрүүлэгшын орлогшо ...нько түрүүтэй Украи... делегаци, аха дүү ...нуудай литераторнууд, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд, хилын саанахи айлшад.

Нүхэд Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев гэгшэд зал соо hууба.

Баярай суглаае Ойн баярай бүхэсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь В. М. Кожевников нээгээ.

Украинын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, Ленинскэ шангай лауреат Олесь Гончар Иван Петрович Котляревский тухай үгэ хэлэбэ.

РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь В. Закруткин, Белорусиин Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь М. Танк, СССР-эй арадай артистка А. Степанова, Молдавиин Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ П. Боцу, Узбекистанай түлөөлэгшэ, филологиин эрдэмэй доктор Х. Абдусаматов, Полтавын механическа заводой хүдэлмэришэн Н. Герман, поэт ба драматург А. Софронов гэгшэд уран хурса, удха түгэс үгэнүүдые хэлээ.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Т. Тронько уран зохёолшо Иван Котляревскидэ дуратай, хүндэлдэг байhанайнь түлөө ороной бүхы арадуудта үнэн зүрхэнэй талархал, баясхалангые украин арадай үмэнэhөө элирхэйлэн мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIV сесси

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн ээлжээтэ XXIV сесси сентябриин 16-да нээгдээ. Энээнэй хүдэлмэридэ 126 гүрэнэй—ООН-ой гэшүүдэй түлөөлэгшэд хабаадана. Даб дээрэхи зүблэхэ зүйлдэнь 104 асуудал оруулагдаа.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци сессиин нээгдэхэдэ байлсаа.

Сессиин түрүүшын үдэр Ассамблейн хүдэлмэришэ органуудые, тэрэнэй түрүүлэгшые hунгалгада зорюулагдаа.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

ХӨӨРЭЛДЭНЭ, ТАНИЛСУУЛНА

Колхозуудые эмхидхэлгэ, тэдэниие бэхижүүлэн хүгжөөлгэ хадаа Коммунис партиимнай гайхамшагта туйлалтань болоно. Худөө нютагууднай мүнөө үедэ танигдахаар бэшэ болонхой. Совет гүрэн байгуулагдажа, хамтын ажал эмхидхэгдэһэнэй ашаар урдань үгы үгытэй ядуу ябаһан тарашан зон зол жаргалаа олоо ха юм.

Худөө ажахын артельнүүд анхан эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо гүрэн түрынгөө, Коммунис партиингаа аша туһаар экономикоо улам бэхижүүлжэ, социалис үйлэдбэриин гол һалбаринуудай нэгэн болоһониинь мэдээжэ. Мүнөө үе болотор колхозой ажабайдал 1935 ондо баталагдан абтаһан жэшээтэ Уставай гол дүримөөр эмхидхэгдэжэ байгаа. Гэбэшье, энэ Уставай проектые харалалгадажа, арад түмэнэй зүбшөөлгэдэ табигдаад байхадань, тэрэниие худөөгэй ажалшан бүхэн һайшаана гэшэб. Юуб гэхэдэ, социалис оромнай хүгжэжэ, тарашадай ажабайдал үндэһөөрөө хубилжа, коммунизмын һаруул байхан замда ороод ябаһан. Тиин колхознигуудай энэ үеын байдалые батлан харуулжа, сайшаахи замынь зааха шэнэ жэшээтэ Уставай шухала болоод байһыень мэдэнэбди.

Энэ намар Колхознигуудай бүхэсоюзна съезд дээрэ хэлсэгдэжэ баталагдахаа. Уставай проектын удха шанарые ойлгуулха, тэрэнтэй гүнзэгыгөөр танилсуулхын тулада манай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партийна комитет нийтэ-политическа худэлмэри үргэнөөр ябуулжа байнхай. Худөө ажахын артелиин жэшээтэ Уставай проектын газетэнүүдтэ хэблэгдэхэдэнь, колхозой партийна комитедэй заседанида тусгаар асуудал харагдажа, энэ проектын удхые эхинһээнь захадань гаратар колхознигуудта ойлгуулхын тула парткомой гэшүүдтэ шухала даабаринууд үгтэһэн байгаа.

Жэшээтэ Уставай проектые зоноо тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ коммунист бүхэнэй ураа харюусалгатай хэрэг гэжэ тэдэнэй партийна эхин организацинуудай суглаануудта тэмдэглэгдэһэн байха юм. Партийна даабари абаһан коммунистнууд колхознигуудые Уставай проектэй танилсуулна. Тиихэдэ колхозой гэшүүдэй оруулһан һанамжа, дурадхалнууд хамгаалагдажа байна.

Үнгэрэгшэ апрель һарада колхознигуудай түлөөлэгшэдэй хамтын суглаан үнгэргэгдөө. Июнь һарада бүхы колхознигуудай суглаан болоожо, тэрэндэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Тараскин правлениингаа ажал тухай тоосоо хэлэн байна. Энэ колхознигууд суглараад байхадаа, жэшээтэ Уставай проект тухай хэлсэжэ, һанамжа ехэтэ һайшааһан, дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Тусхайлхада, проект соо колхознигуудай нийтын ажалда ямараар хабаадалгаһынь хаража, үмсэдөө бариха малайнь тоо, эдлэхэ газарайнь хэмжээе тодорхойлхо гэжэ хэлэгдэнэ. Энэ хэмжээн бүхөөр харалагдаа гэһэн һанамжанууд оронхой. Яахадаа гэхэдэ, колхозой ажалда мүрөйгөөр худалхэгүй аад, өөһэдынгөө хара амиие харахад ябадаг хүнүүд манай нютагта бии. Тэдэнэр хаанаһаа олон олоожо байнаб? Үмсэдөө мал олор барина. Юумэ хэхэдэ, тэндэнь ашаа эрихэ юм. Зүгөөр, нийтын зөөриһөө хүртэлсэжэ, газарыень хубидаа эдлэжэ байна.

Тиимэ зарим шууһаа «лахатаа колхоздоо туһа хүргэнэгүйбта?» гэжэ асуухада:

— Колхоздо ажаллахагүйб, тэндэһээ юумэ эрихэшьегүйб, — гээд харюусадаг.

Иимэ хүнүүдые нэгэндэ нэтэрһэн зон гэжэ хэлсэхэһээ бэшэ, ондоо яалтайб! Үмсэдөө хэтэрмэ олон мал барижа, колхозой газар дайдаар бэлшээжэ, таргалуулжа байхадаа, артелиин зөөридэ гар хүрэнэгүйб гэжэ һанана гү? Хубидаа усадьбатай байхадаа, энэмни өөрын зөөри гэшэ гэжэ бодоно ха. Нийтын ажалда хабаадагагүй, дураараа ашаалжа байдаг, журам эбдэдэг хүнүүдые колхозһоо үлдэхэ гэжэ шэнэ Уставай проект соо харалалгадаһан хэмжээе хүнүүд бултадаа һайшаагаа. Тиимэ хэмжээнүүд нийтын журам һайжаруулха, колхозой ажалай бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ ураа туһа шанартай.

Колхозуудай томоохогүүжэ, олон һалбарита ажахытай болоод байхадань, бригада болон отделенинүүдэй совещай үүргые дээшэлүүлхэ тухай асуудал партийна эхин организацинуудай хэлсэгдэжэ байна. Энээн тушаа ямар дурадхалнууд ороо? Колхознигуудай амаралтада гараха асуудал, эдэй гуйлтануудай бригада совет дээрэ түрүүн харагдаха. Тэдэнэй шиидхэгдэхэгүй асуудалай байгаа һаань, колхозой правлениидэ хэлэжэ байха хэрэг тэмдэглэгдэнэ. Энээнһээ урагша колхознигууд алибаа хэрэгэй гарахада, колхозой правлениида ошодог, тэндэ хамаг асуудалые түрүүлэгшэ шиидхэжэ байдаг шэнги һанадаг байгаа ха юм.

Партийна комитет шэнэ Уставай проектын ёһоор колхозой демократи гэшэ ямар байхаб гэжэ зоноо ойлгуулжа байна. Зүгөөр эдэ бүхы асуудалнууд гансахан суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ хэрэг бэшэ. Колхозник бүхэнтэй эмиидань хөөрэлдэхэ, ойлгоогүй асуудалынь тайлбарилха шухала. Энэ талаар партийна комитет агитаторнуудта ходоодоо даабари үгэдэг.

Г. БАДМАЕВ
Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретариин орлогшо.

СЭЛЭНГЭТЭЙ ХУБИ ЗАЯАГАА ХОЛБОҺОН ХОЁР

Ново-Селенгинск һуурин Сэлэнгэ мүрэнэй үндэр эрьедэ оршодог. Эндэ Сэлэнгын аймагай худөө ажалшад, үһан замай худэлмэришэд ажаһуудаг. Тус һууринай үргэн уужам үйлсэдэ үндэр сагаан гэрнүүд ербын бодожо, хүнэй нюдэ баясуулдаг. Шэнээр баригдаһан гэрнүүдэй хажуугаар үхибүүд үнгэрэн, хүхюун согтойгоор хөөрэлдэһөөр һургуули тээшээ ярадаг. Эдэнэр булта эрхим һайнаар һураха, аха заха зонһоо жэшээ абаха гэжэ оролдоно. Энэ зүбтэй. Бишыхан зон гээшэмнай һүбэлгэн ухаатай, түбһэн юумэнүүдээр һонирходог, урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой зон ааб даа.

Энэ һургуулиин үхибүүд түрэл нютагаа шэнжэлэн, аян замда гарадаг, һонин хуби заяатай зоноор хөөрэлдэн, элдэб юумэ бэшэжэ абадаг заншалтай. Тус һуурин соо ажалша түрүү зон олон юм. Хорёод оной дүлэтэ сагаар ажабайдалай арюун замда гаража, түрүүшын табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлэлсэһэн ажалша баатар зоншье эндэ бии. Тэдэнэй дүрэ зурагууд буулгагдажа, хизаар нютагаа шэнжэлэлгын таһаг соо табигдадаг.

Ново-Селенгинск һуурин соо Ленинэй орденоор шагнагдаһан хүнүүд бии. Иимэ түрүү хүнүүдтэй танилсаһандаа һургуулиин үхибүүд баясажа, энэ ажалай габьяатантай нүхэсэн, һургуулиингаа хүндэтэ пионернүүд болгоһон юм.

Табяад шахуу жэл соо Сэлэнгэ мүрэн соогуур ашаатай суднануудые жолоодоһон Александр Алексеевич Сороковиковой ажабайдалай намтар һонирхолтой юм. Тэрэ арба гараад ябахадаа, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр ашаа шэрэдэг «Кооператор» онгосодо худэлмэришэнөөр абтаа. Түрүүшын лэ үдэрһөө һайнаар ажаллаха гэжэ оролдодог, элдэбын номуудые шудалжа, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг бэлэй. Хэдыхэн сагай үнгэрһэн хойно Александр Алексеевич Сороковиков онгосо жолоододог болоһон юм. Үһан соогуур онгосо жолоодохые хүн бүхэндэ найдадаг бэшэ ааб даа. Нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон эдир залуу Александрта энэ харюусалгатай худэлмэри даалгагдаа.

— Эрхим ажалаар лэ нүхэдэйнгөө найдал харюулха ёһотойб,— гэжэ Александр шэбшэдэг бэлэй.

Эршэтэ ажалай охин соогуур үдэр хоногууд үнгэрэн ошоо. Энэ үе саг соо нилээд ута зам гаталһан Александр Алексеевич юрын матросһоо штурман хүрэтэрөө ургаа. Тэрэ «Ударник», «10 лет Бурятии», «Леваневский» гэхэ мэтын суднануудые Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр жолоодожо, худөө ажалшадта шухала хэрэгтэй ашаа шэрэдэг һэн.

Теэд суднануудай торон тогтонгүй тамархын тула арюун зам хэрэгтэй. Үһанай гүнзэгые зааһан тэмдэгүүд хододоо шэнэлэгдэжэ байха ёһотой бшуу. Александр Алексеевичтэй үхибүүн наһаяа үнгэргэһэн Даниил Ефремович Серебренников энэ мэргэжэл шэлэһэн тула ажал хэрэгтээ нарин нягтаар хандадаг бэлэй. Тэрэ Хяагтын адагһаа Улаан-Үдэ хүрэтэр Сэлэнгэ мүрэн соогуур онгосоор тамаржа, ажал хэрэгээ бүтээдэг һэн. Даниил Ефремовичэй нарин нягтаар ажалдаа хандажа, үһан соохи тэмдэгүүдые зүбөөр табиһанай ашаар лэ ашаа шэрэһэн суднанууд һаадгүйгоор тамардаг бэлэй.

1954 он. Манай парти болон правительство [...] ажал хэрэгые [...] гүрэн түрынгөө [...] Ленинэй орден [...] шан баясаһан [...] һайнаар ажалл[...] худэлдэг нүхэ[...] үгөө һэн. Тэрэ [...] баад шахуу жэ[...]

Александр А[...] виков мүнөө 6[...] Даниил Ефре[...] ков 67-той бол[...] ноо гүрэнэй тэ[...] Гэбэшье миин [...] даггүй. Олоной [...] гээр хабаадал[...] үхибүүдтэй нүх[...] тухайгаа, түрүү[...] түсэбүүдые бэел[...] һан тухайгаа [...] хөөрэдэг. Тиин а[...] ража, хододоо [...] ха ёһотой гэ[...] заабари хэлэн, [...] Ленинэй орден[...] рүү худэлмэри[...] хые Ново-Селе[...] һургуулиин үхиб[...] додог.

Ажалаараа [...] худэлмэришэд [...] дунда хүндэтэй, [...] ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] ковиков. 2) Д. [...]

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СЕМИНАР

Политическа гэгээрэлэй байшанда городой политһургуулинуудай пропагандистнарай семинар үнгэргэгдэжэ байна. Энээниие КПСС-эй Улаан-Үдын горком эмхидхээ юм.

Семинарай худэлмэри 5 секцидэ хубаарилагдаад, тус тустаа тусхай темээр ябуулагдана. КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Л. Я. Похосоев, марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй ректор В. В. Занкина, худөө ажахын институдай багша М. Н. Сыренов, технологическа институдай багша Х. Д. Болотов болон бусад дүй дүршэл ехэтэй партийна худэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, дээдэ һургуулиин багшанар тус семинар дээрэ лекци, элидхэлнүүдые хэжэ эхилэнхэй.

Мүн семинарта хабаадагшадта В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай фильмүүд харуулагдана.

Семинар 10 хоногой турша-да үргэлжэлхэ юм.

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЫН ДЭЭШЭЛЬЭНЭЙ АША ҮРЭ

АЖАЛАЙ бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээ ябуулгануудай маша зүб байһаниинь ямаршье ажалай һалбари бүхэн дээрэ эли тодоор харагдана. Худөө ажахын худэлмэрилэгшэдые материальна болон моральна талаарнь урмашуулха, хүндэ хүшэр ажал оньһожоруулха гэхэ мэтэ шухала хэмжээ ябуулганууд һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагай колхоз, совхозуудай ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлүүлээ.

Худөө нютагта малшадай ажал эгээл хүндэ хүшэр байһаар. Гэбэшье энэ һалбариһаа абтадаг олзо доходынь ехэ. Тиимэһээ тэрэниие хүгжөөхын тула нэн түрүүн тэжээл үйлэдбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха, газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Энэ гол зорилгые шиидхэхэ хэрэгтэ Түнхэнэй колхоз, совхозууд бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

һүүлэй гурбан жэлэй (1966—1968 онууд) дүнгүүдые урда тээхи гурбан жэлэйхитэй (1963—1965 онууд) сасуулбал, ороoһо таряа абалгада ажалай гаргаша 39,6 процент доошолоо. Ажалша хүн бүхэн нэгэ үдэрэй туршада 2,1 центнер таряа үйлэдбэрилдэг байгаа һаа, тэрэнээ 3,4 центнер хүрэтэр нэмээгээ. Мүн энэ хугасаа соо ургасын хэмжээн 2,2 центнерээр гектар бүхэндэ нэмээ гэхэ гү, али 21,8 процентээр дээшэлээ.

«Сибиряк» колхоздо ажал һайнаар эмхидхэгдэжэ, хүнүүдые зохидоор урмашуулһанай ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Тус колхозой тарян ажалай худэлмэришэн бүхэн нэгэ үдэрэй хугасаада 4,4 центнер таряа үйлэдбэрилжэ, ажалайнгаа бүтээсэ урда гурбан жэлэйхиһээ 54 процентээр ехэ болгоо. Харин тарянайнь ургаса гектарай 3 центнерээр дээшэлһэн байха юм. Тиихэдэ Саянай совхозой ажалшан бүхэн мүн лэ үдэрэй 4 центнер таряа абажа, тарянай ургасые гектарай 2 центнерээр ехэдхэжэ шадаа.

Тарилгын хойноһоо харууһалга һайнаар эмхидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Тиимэһээ жэл бүри аймаг дотор 10 мянган гектарһаа доошо бэшэ тарялан дээрэ хэрэгтэй сагтань самолёдоор гербицид сасан тараагдажа, буртаг үбһэн усадхагдаад, тарянай ургаса тэрэ дороо һайжарна.

Колхоз болон совхозуудта агротехническа гуримай нарһнаар баримталагдадаг болоһоной ашаар ган гасуур жэлдэшье ороoһо тарянай, бусад ургамалнуудай муу бэшэ ургаса абтадаг. Саашадаашье тэрэниие дээшэлүүлхэ арга бии.

Энээниие түрүү отделени болон тракторна бригадануудай туйлаһан амжалтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Жэшээлхэдэ, «Восточные Саяны» колхозой Таһархайн отделени 1968 ондо дунда зэргээр 15,5 центнер, «Сибиряк» колхозой Хазаар-Хээрын отделени гектарһаа 14 центнер таряа, 102 центнер хартаабха хуряажа абаһан байха юм.

Овощ ургуулха талааршье яһала һайн туйлалтанууд бии. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Тоорын отделени огородой гектар бүриһөө 380 центнер, Туранай совхозой Шэмхын отделени —220 центнер овощ хуряажа абаһан байна.

Минеральна, органическа үтэгжүүлгэ газарта ехээр оруулжа, тарилгын, хуряалгын худэлмэриие хэхэдээ агротехническа талаараа һайн сагые оложо шададаг болоһоной, мүн газар элдүүрилгын онол аргые зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаһан байха юм.

һүүлэй гурбан жэлэй туршада аймаг дотор ажалай бүтээсэ 31,1 процентээр дээшэлжэ, дунда зэргээр худөөгэй ажалшан бүхэн 1850 түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө. Тиихэдэ Саянай совхозой худэлмэришэн бүхэн 2342 түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ, ажалай бүтээсые 59,4 процентээр дээшэлүүлһэн, «Сибиряк» колхозой гэшүүн бүхэн 1950 түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн гэхэ гү, али ажалайнь бүтээсэ 41,8 процентээр дээшэлһэн байха юм. Партиин XXIII съездын ба КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй (1965 он) шиидхэбэриин хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэжэ байһые энэ баримта харуулна.

Үнеэн бүхэнһөө һаагдадаг һү ехэ болгохо зуураа, аймагаймнай ажахынууд ажалай гаргаша 16,5 процентээр доошолуулжа, тэрэнэй бүтээсые 13,9 процентээр дээшэлүүлээ. «Маяк» колхоз һү һааляа дунда зэргээр 10 процент дээшэлүүлжэ, 1968 оной туршада үнеэн бүриһөө 1718 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ «Сибиряк» колхоз һүүлэй гурбан жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 1630 килограмм һү һаажа, һү һааляа дунда зэргээр жэл бүри 8 процентээр дээшэлүүлһэн болоно.

«Маяк» болон «Сибиряк» колхозуудта нэгэ центнер һү һаахын тула 2,4 үдэр гаргашалагдана. Түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэдэг, ажалай бүтээсые алишье талаарнь дээшэлүүлхые оролдодог «Сибиряк» колхозой һаалишад Д. Алсыева—2782 килограмм, Т. Кобелева— 2742 килограмм, А Сороковикова—2586 килограмм, «Маяк» колхозой һаалишад А. Ангрускаева—2238 килограмм, Р. Санжихаева—2230 килограмм һү һаажа, 1968 оной түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан байна.

Мяха абаха талаар туйлагдаһан амжалта мүн лэ ехэ гэжэ хэлэхээр. Тэжээл болон ажалай гаргаша зүбөөр хэрэглэгдэһэнэй ашаар һүүлэй гурбан жэлэй туршада соо мяха абалга 22,2 процентээр дээшэлээ, харин ажалай гаргаша 24,4 процентээр хороһон байна. Аймаг дотор нэгэ центнер мяха абахын тула дунда зэргээр 8,7 үдэр гаргашалагдана.

Саянай совхоздо дунда зэргээр сүүдхын туршада малай шэгнүүрэй нэмэлгэ 1965 онойхитой сасуулбал, 90 грамм дээгүүр байгаа. Тиихэдэ «Маяк» колхоздо малай толгой бүхэнэй шэгнүүрэйнь нэмэлгэ 920 граммда хүрөө. Ингэжэ аймаг дотор мяха үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэл бүри ехэ боложо, 1965 онойхитой сасуулбал, 1968 ондо 4252 центнер мяхан ехээр гүрэндэ худалдагдаа.

Ажахынуудай экономикын хүгжэлтые хаража үзэхэдэ, нэгэ адли эрхэ байдалда хоёр ондоо дүн туйладаг ушар олон. Ажахы дотор бии байһан нөөсэнүүд гүйсэд һайнаар хэрэглэгдэжэ шадаганагүй. Элдэб алдуу, дутагдалнуудай ушардаг дээрэһээ ажалай бүтээсэ зарим ажахынуудта доошолно. Хүгжэлтэнь удаарна. Эдэ бүгэдые усадхахын тула ажалай эмхидхэл сагай эрилтын ёһоор табигдаха зэргэтэй.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө аймагай худөө ажахын худэлмэрилэгшэд бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэжэ, бүри ехэ амжалта туйлахын түлөө оролдохо байһаниинь элитэ.

Е. ТАБИХАНОВА,
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин главна экономист.

КОЛХОЗОЙ ЖЭШЭЭТЭ УСТАВАЙ ПРОЕКТ ТУШАА ҺАНАМЖАНУУД

һаяхан «Маяк» артелиин гэшүүд сугларжа, колхозой жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ суглаанда ехэ багагүй тон олон хүн зон ерэһэн байна.

— Колхозоймнай бүхы эрдэни баялиг — газар. Энэ баялигые арьбадхаха хэрэг манай гарта. Һайнаар худэлжэ, бүри үнэр баянаар ажаһууя,—гэжэ артелиин ветеран, үнинэй тарияшан Н. А. Степанов сугларагшадые юрөөһэн байна.

Нүхэр Степанов бүхы наһаяа хамтын ажалда үгэһэн хүн. Энэ үбгэжөөл шэнэ байдал байгуулалсаһан. Тэрэнэй һаял артель эмхидхэлсэжэ байхада, колхозой түрүүшын Устав баталан абтаһан юм.

Тиихэдэ колхоздо гушаад үрхэтэ айл, 32 морин, гурбан плуг, арбаад модон анзаһан тоологдогшо бэлэй. Хүшэр хүндэ жэлнүүд бэлэй даа. Колхозой гэшүүд ажалаа Ленинскэ кооперативна түсэбэй ёһоор эмхидхэһэнэйнгээ ашаар артелиингаа жасада жэл бүри олзо доход оруулжа захалаа. Колхозууд ингэжэ тарияшадые коммунизмда һургаха һургуули болоһон байха.

Тэрэ гэһээр гуша гаран жэл үнгэрбэ. Сагай хубилхада тарияшадай ажабайдал хубилалсаа. Урдань энэ колхозой гэшүүд хамта дээрээ жэлдээ 16 мянган түхэриг салин хүлһэ абагша бэлэй. Харин мүнөө гансал колхозой Десятниковско отделениин гэшүүд һарадаа энээнһээ гурба дахин ехэ мүнгэ абана. Хараад үзэхэдэ, туйлай ехэ хубилалта гээшэ ааб даа. Һүүлэй найман жэлдэ колхоз валовой продукцияа гурба дахин ехээр үйлэдбэрилдэг болонхой. Мүнөө ажахыдань 8400 гектар тарялан, 10 мянган толгой эбэртэ бодо мал бии. Худөө нютагта оньһон техникэ ерээ. Ажахыда 43 трактор, 24 комбайн, 29 автомашина болон бэшэшье элдэб янзын оньһон машинанууд тоологдоно.

Эдэ жэлнүүдтэ колхознигуудай ажаһуудал алишье талаараа һайжараа. Коммунис ажалай ударнигууд олошороо. Тэдэнэй тоодо һаалишад Д. П. Степанова, Н. С. Родионова, механизаторнууд М. С. Ивлев, Х. А. Фомин, Ф. М. Малютин, А. Ф. Иванов, гахайшан Ф. С. Черных болон бусад олониие нэрлэжэ болоно.

— Артелиин эдэ бүхы амжалта 1935 ондо баталан абтаһан колхозой жэшээтэ Уставһаа эхитэй. Саг ошоно. Колхознигуудай урда шэнэ шэнэ зорилгонууд табигдана. Энэ зорилгонууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнуудай харюуе колхозой шэнэ Уставай проект соо оложо болоно,—гэжэ үнинэй агроном А. Х. Копылова энэ суглаан дээрэ хэлээ.

ДЭМЖ[...] ҺАЙША[...]

Колхозой шэнэ У[...] тушаа олон хүнү[...] Зарим асуудалну[...] тай байгаа. Инга[...] аймагай «Маяк» [...] шад шэнэ Уставай [...] өөһэд өөһэдынгөө [...] радхалнуудые ору[...]

— Уставай про[...] хозно демократи[...] тухай тон зүб ас[...] Минии һанаад үз[...] нууд колхозой п[...] логдохо ёһотой,—[...] отделениие эрхилэ[...] халев хэлээ.

Сугларагшад ко[...] журам тушаа үр[...] дэлгээ. Энэньшье зү[...] Уставай проект до[...] рам тухай шанга [...] данхай бшуу.

— Артельдэ хо[...] һан хүнэй һарын[...] банай нэгэ хуби[...] нэ. Минии һанааш[...] тын ажалда хохи[...] хүн энээнээ бул[...] тэхэрюулхэ ёһотой[...] хоз хохидолдо ор[...] артелиин ветеран, [...] нист Ф. И. Пискун[...] шын һанамжа ору[...]

Механизатор Г. [...] тоо бүридхэгшэ М. [...] хоёр хамтын зөөр[...] шэр хүндэ ажал[...] тухай хэлэбэ.

Тиихэдэ Г. И. Ч[...] хэлээ:

— Колхозой гэ[...] хэм өөһэдөө хамт[...] дээрэ тогтоохо ёһо[...] хэдэ, артелиин а[...] һаараа ябаһан хү[...] дэлжэ пенсидэ гар[...] ли пенси абажа ба[...] газартаа, нэгэ аж[...] нээн хүдэлһые х[...] шухала.

— Колхоз дотор [...] жэлнүүдтэ культу[...] һайжаруулхын [...] худэлмэри ябуу[...] бай, һургуулиин [...] ригдаа. Колхозой [...] ринууд болон ф[...] лаар хангагдах[...] нуудта модон һ[...] лээ. Эдэ бүхы [...] гээшэ. Колхозой [...] проект дотор ку[...] дал һайжаруулха [...] рилгонууд табигда[...] тийна организаци[...] хэр Гребенщиков [...]

Ингэжэ артели[...] хозой жэшээтэ У[...] һайшаан дэмжэж[...] талан абаба. Тэдэна[...] ри эршэтэй худ[...] шэнэ амжалтанууд[...] нэй түрэһөөр 100 ж[...] хаар шиидэ.

С. Т[...]

Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхозой хонишон Елизавета Дышибалова жэл бүри ажалдаа һайн амжалта туйлана. Энэ зундаа харууһалдаг 800 толгой хонидойнгоо шэгнүүрые ехээр нэмээжэ, һайнаар таргалуулһан байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хонишон Елизавета Дышибалова. 2. Харууһалдаг хонидынь.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЗАВОД КОЛХОЗДО ТУҺАЛНА

Балта хадуур хоёрой бата барисаан Улаан-Үдын судна бүтээлгын завод, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хоорондо элеэр харагдана. Худэлмэришэд, тарияшад хоорондоо ябалсажа, бэе бэедээ туһа хүргэжэ байдаг заншалтай.

Заводой коллектив ханинартаа жэлэй дүрбэн сагта туһалдаг. Заводой түмэршэ дархашуул С. Зубков, В. Стефанович, гагнууршан Н. Шитин, инженер О. Шишмарев гэгшэд һаяхан Баян-Гол ошоод, колхозой малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэдэнь туһалжа байна. Мүн эндэ заводой модошо дархашуулай бригада зунһаа хойшо ажаллаһаар.

Һаяхан заводой хашаа сооһоо дүүрэн ашаа тэһэн автомашина гаража ябаба. Тэрэнэй рульда Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим жолоошон Владимир Гармаев һууба.

—Малай үбэлэй байрануудта түхеэрэлгэнүүдые тодхоходо хэрэгтэй юумэ абаашахамнн,—гэжэ жолоошон баяртайгаар мэдүүлбэ.

Д. БАЛДАНОВ.

Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой хүдэлмэришэд энэ зундаа ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын түлөө ехэ оролдолго гаргаһан байна. Үбһэ хуряалга дээрэ Сергей Сындымеевич Дашиевай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд 864 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1000 центнертэ хүргөө. Энэ шухала хүдэлмэридэ гар хажууршан Иван Балдановнч Данзанов шалгарһан байна. Энэ нүхэр үдэр бүри 0,90 га газар сабшадаг һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. С. Дашиев (зүүн гарһаа), И. Б. Данзанов.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

БАЯРТАЙ УУЛЗАЛГА

...манай частиин сэрэг... Байгалай үмэнэһөө ерэһэн ...Ленинэй ордентο гүрэнэй ...баледэй театрай ар... һонирхолтой концерт ха...

...оргон хибэс хүшэгын ...эр артист Георгий Си... сэрэгшэдые хани халуу... ...алаад, агууехэ багша ...нинэй түрэһөөр 100 жэ... ...байдэрые эрхим амжал... ...емнай уряалба. Орке... ...уу хүгжэм зэдэлжэ, үни ...һэн айлшадаймнай кон... ...ээ бэлэй.

...н мэдээжэ дуушан Алек... ...ов сугларагшадай нэрье... ...ташалган доро «Игорь ...оперын Игорь Святосла... ...ари, Долуханянай «Эхэ ..., «Днепр тухай дуун», ...на» гэһэн дуунуудые ...олэйгоор ханхинуулхадань, сэрэгшэд сэдьхэлээ ханангяар шагнаа.

Ирагуу хүгжэм улам эршэтэйгээр зэдэлнэ. Ендэр дээрэ баледэй хатаршад Людмила Бадмацыренова Виктор Горженко хоёрой «Жаргалтай эдир наһан» гэһэн хатарые уян нугархайгаар гүйсэдхэхэдэ харагшад альга ташалгаар угтаа. Һүүлээрнь «Хун шубуута нуур» гэжэ баледһээ испан хатар Надежда Майорова гүйсэдхөө.

Глинкын нэрэмжэтэ дуушадай Бүхэсоюзна конкурсын лауреат Дугар Дашиевай «Басагад, хэлэгты», «Дуулыш намдаа» гэһэн итальян дуунуудые уянгатуулан, хонгёо һайханаар, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр дуулахадань, зал соо сугларагшад анхаралтайгаар шагнаа.

Эндэ оперын залуу артистнууд: Алексей Гарасюта, Клара Максименко, театрай концертмейстер Ефим Черемемтьев, баледэй хатаршан Дугдема Бадмацыренова, СССР-эй арадай артист Лх. Линховоин. РСФСР-эй арадай артист, балетмейстер Петр Абашеев, СССР-эй арадай артистка, мэдээжэ балерина, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Лариса Сахьянова, РСФСР-эй габьяата артистнууд: Д. Кыштымова, В. Лыгденова, А. Арсаланов, Буряадай габьяата артистнар: Н. Раднаев, К. Базарсадаев, Н. Манжеева, Б. Васильев, В. Буруев гэгшэдэй дуулахада нэрьемэ альга ташалган замхаагүй, хүсэтэ һалхинда туугдаһан далайн долгин мэтэ хойно хойноһоо эбхэрэн байгаа бэлэй.

Концертын һүүлээр сэрэгшэд айлшадтаа үнгэ бүриин сэсэгүүдэй баглаа барюулжа, саашанхи ажалдаа эрхим амжалта түйлахыень, хододоо айлшалжа, һонирхолтой концертнүүдээ харуулжа байхыень уряалаа.

И. БЕРЛИН,

УРМАШАН ХАРАА, ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭЭ

...ы хото Улаан-Үдэдэмнай ... ерэһэн Хабаровскын ...комедиин театрай арти... ...астролёо нилээд амжалта... ...үгэргэбэ.

...мянгаад харагшад август ...юшада совет болон клас... ...арбан хоёр зүжэгтэ наа... ...абаровскын артистнарай ...абарине һонирхон хара... ...өөр сэгнэһэн байна.

...лнингоо һүүлшэг тээ та... ...ениамин Баснерай «Тре... ...еропиня» гэһэн опереттэ улаан-үдынхидэймнай анхарал ехэтэ татаа. Тиимэһээ олон мянган харагшад энэ опереттээ хэдэн удаа дабтан харуулхыень дурсагдагша театрай артистнарые гүйһан юм.

Эндэ үнинэй мэдээжэ актернууд; РСФСР-эй арадай артист И. Войнаровский, республикын габьяата артистнар З. Кислицина, Н. Симонова; артистнууд: В. Агига, Н. Бруенко, Л. Засухина, Л. Пендеров, А. Хилькевич гэгшэдэй гол рольнуудта шадамар бэрхээр наадахадань зал соо сугларагшадай нэрьемэ альга ташалган замхаагүй.

Һалхан түгэсхэлэйнгөө наадаһай һүүлээр Хабаровскын хүгжэмтэ комедиин театрай коллектив Буряадаймнай ажалшадта һонирхолтой, хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ зүжэгүүдые харуулжа баясуулһандаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

В. НИМВИК.

Социалис оронуудта

МОНГОЛ

...-БААТАР. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойтой ...улан, уран зурагай, ..., скульптурын эрхим ...дые бэшэхэ ниитэ гү... ...урс Монголдо үнгэр... Конкурсын темэнүүд: ...Ленинэй ажабайдал ба ре... ...но ажал ябуулга», «Ле... ...лаяуудые Монгол орон... ...улгэ», «Ленин ба мон... ...т арадуудай хани бари... ...Ленин—дэлхэйн револю... ...хүдэлөөнэй агууехэ

...эдо оруулагдаһан эрхим ...удһаа урап һайханай ехэ ...шэнидхэгдэхэ байна.

БОЛГАРИ

...Благоевградай «Вол... ...ын жолоошон Михаил ...ехэ заһабари хэнгүйгөөр ...аз 500.650 километртэ ...рекорд түйлаа гэхэдэ боло...

...шагта машина» гээд «Волга» тухай тэрэ хэ... ...айна. Спидометр дээрэнь ...ган километр гэһэн тоо... ...д байхада, Горьковско ...шина заводто эльгээһэн ...гоо энэ һанамжаа тэрэ, ...он мэдүүлһэн байгаа. ...ье «Волга»—найдамтай ...гэшэ, зүгөөр гол юумэн ...тэрэ алтан гартай хүндэ ...байна гээд заводһоо жо... ...харюусаһан байха юм.

КУБА

...А. Кубада никель ба кобальт угаа элбэг юм. Эдэ үнэтэ металлнуудай Никарадахи уурхайнууд мүнөө хүрэтэрөө дэлхэйн дээрэ бэдэрэн олдоһон бүхы уурхайнууд сооһоо эгээн лэ баялигынь гэжэ тоологдодог. Руда малтан абадаг хада газарай шахтануудта мүнөө үеын эрхим һайн түхеэрэлгэтэй шанаржуулгын фабриканууд баригданхай.

1960 оной октябрьда Никарадахи шахтанууд болон предприятинуудай гүрэнэй мэдэлдэ абтахада, США-да заримашуул хороо бусалхадаа: «Маанадгүйгөөр гурба һарын турша соошье байжа шадахагүй» гэжэ хашхаралдадаг байһан юм. Кубын горнягууд гурбан һара соо байжа шадахаһаа байтагай, харин жэлһээ жэлдэ үйлэдбэреэ хүгжөөжэл байдаг. Урдын эзэдэй байхада шахтёрнууд болон металлургнуудай ажаһуудалай эрхэ байдал тухай хэншье һонирходоггүй һэн. Мүнөө тэдэнэртэ зорюулагдаһан аятай зохид байрын гэрнүүд, поликлиникэнүүд, столовонууд, клубууд баригдана. Һургуулинууд, хүүгэдэй саадууд ба яслинууд олоор байгуулагданхай. Мэргэжэл дээшэлүүлхэ үдэшын курсанууд Никарада хүдэлдэг. СССР-эй болон бусад социалис оронуудай дээдэ һургуулинуудые дүүргэжэ, дипломуудые абаһан кубынхид мүнөө үйлэдбэриин бүхы участогуудые хүтэлбэрилнэ.

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА. Чешско-моравска үндэр газарта уһа урадхуулдаг туннель малталга түгэсхэгдэхэеэ байнхай. Барилгашад үшөө 2 километр хүрэтэр газарые хүндылэн түнхихэ байна. Тиихэдэнь Желивкэ мүрэнэй уһан Прагада хүрэжэ ошохо юм. Газар доогуур гараһан шэнэ туннелиин утань 51 километр болодог. Чехословакида иимэ ута туннель үгы юм. Зарим участогуудта барилгашад 100 метр гүнзэгыдэ малталга хэдэг байгаа.

ВЕНГРИ

БУДАПЕШТ. Венгриин урданай Вишеград город тээшэ ошожо ябахадаа, Дунайн эрьедэ эртэ урдын крепостной ханануудтай зэргэлһэн һаеы гэрые турист гэнтэ харахал. Энэ хадаа музейн экспонат бэшэ, харин бүхы юумээр хангагдаһан ёһотойл нүүдэл һаеы гэр болоно бшуу.

Энэ хадаа венгер геологуудта монгол ханинарайнь эльгээһэн бэлэг болоно. ВНР-эй гидрогеологууд хооһон Гобидо 10 жэлэй турша соо уһа бэдэрһэн юм. Тэдэнэй үрэмдэлгэнүүдые хэһэн газарта мүнөө худагуудые, монгол ажалшадай тосхонуудые хаража болохо байна.

Холын тала дайданууд, бэрхэтэй хэсүү маршрудууд тухай дурасхал болгон бэлэг үттэһэн энэ һэсы гэрые Дунайн эрьедэ, хэтэ үеын модонуудай һүүдэртэ тодхон бариха гэжэ венгер геологууд шиидэһэн байна.

(АПН).

Болгариин Арадай Республикын Чирпан городой «Быдащность» гэжэ металлическа завод орон доторoo томохон предприятинуудай нэгэн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хари гүрэнүүдтэ эльгээгдэхэ сеялкэнүүд ашагдана.

БТА—ТАСС-ай фото.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БАРАДИЙ МУНГОНОВ

МҮНГЭН ГААҺАН

/ЗҮЖЭГ/

Город шадарай хүдөө нютаг. Тэрэ саана мантан томо город аржыжа, үдэшын улаан наранаар үндэр сагаан байшангуудаараа, үргэн шэл сонхонуудаараа толорон байна. Зуһалангай гэрэй хэрэлсы дээрэ сагаан буурал толгойтой, хүрзэ сагаан һахалтай, наһаяа эдлэжэ, ная хүрэһэн үбгэн Буйраг гүнзэгы бодолгодо эзэлэгдэн һууна. Модоной үндэһөөр хэһэн томо гэгшын мүнгэн гааһа амандаа зуунхай. Байд гээд лэ тэрээнээ аманһаа мулталжа, түрүүшынхеэ хараһандал, удаан шэншэлэн үзэнэ, һанаа алдана. Тиигээд гааһаяа гартаа бариһан зандаа алас холые шэртэн, эгүүтэһэнээ үнөөхи һанаан бодолгодоо, эзэлэгдэнэ. Энэ үедэ үбгэжөөлэй ойро Сэржэмэ гэжэ арбан долоотойхон аша басаганиинь хүрэжэ ерэбэ.

Сэржэмэ. Үбгэн баабай, тоо бодолгоороо эрхим сэгнэлтэ абааб! Бара, бара, бара! **(Альгаа ташан дэбхэншээгээд абаба).**

Үбгэн Буйраг. Бэрхэлши даа, мухамни. Сэржүүхэй, ерэ даа наашаа, үбгэн баабайдаа түнтүүгээ үнэрдүүлээдхи даа. **(Аша басаганайнгаа харахан толгой үндэнэ).** Зай, муха, шалгалтатнай дүүрэхэ дүтэлөө гү даа?

Сэржэмэ. Дүтэлөө. Үшөө ород хэлээр шалгалта үгөөд лэ дүүрэ. Бара, бара, бара! **(Альгаа ташана).** Арбан жэлэй һургуули арадамнай үлэхэнь даа! **(Хүгшэн абынгаа ойро һууба).**

Үбгэн Буйраг. Яагааш һайн юм гээшэб! Тиигээд хаана һурахаяа ошохо хүмши даа, мухамни?

Сэржэмэ. Хари... өөрөө хүсэд ойлгоодүй байнаб. Ямар институдта оролтой юм даа? Үбгэн баабай, та юун гэжэ һанаха байнат?

Үбгэн Буйраг. (Мүнгэн гааһандаа тамхила нэрэн, бодолгото болоод). Хари, гайха тагныша... Миниишниш тэрээн тушаа мэдэжэрхихэ юумэн юу байха бэлэй даа. Мүнөөмнай элдэб үнгын һургуули һудар бии болошоо хаям даа, урданайхитай оройдоош жэшэхээр бэшэ. Тиигэбэшье арад зондоо ашатуһа хүргэхөөр хүн болохол гээ һаа, хаанашье һурахадаш хамаатай бэшэ ааб даа. Муу ухаандаа би тиигэжэ һанаха байнаб.

Сэржэмэ. (Бодолгото болон һууд гээд). Хаанаш һурахада хамаатай бэшэ гэнэ гүт даа, үбгэн баабай? Үгы даа, арайшье тиимэ бэшэл хаш даа. Хүн бүхэн өөрын дурлаһан һургуулитай, өөрын дурлаһан ажалтай, өөрын дурлаһан мэргэжэлтэй байха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, дурагүй һургуулидаа һураха болоо һаань, һуралсалынь урагшаа ябажа үгэхэгүй, дурагүй ажалаа хэхэ болоо һаань, ажалынь урагшаа ябажа үгэхэгүй ха юм. Тиимэ бэшэ гү, хүгшэн баабай? **(Үбгэн баабайнгаа нюур оодэ шагаана).**

Үбгэн Буйраг. (Тамхяа угжан, бүглүүгээр энеэгээд). Һыы-һыы... Хүн бүхэн өөрын дурлаһан хэрэг ажалтай байха ёһотой юм гэнэ гүш даа, мухамни? Арбан дүрбэн ондо арын хүдэлмэридэ маанарые туужа абаашахадаа, ошохо дуратай гүш, үгы гүш гэжэ балайш асуугаагүй бэлэйл даа. Һыы-һыы...

Сэржэмэ. Тиихэ үедэ хаанта хархис засаг байгаа ха юм даа. Харин һүүлдэнь, Октябриин хубисхалай болоод байхада, улаан партизануудай зэргэдэ һайн дураараа ороо һэмди гэгшэ бэшэ һэн гүт?

Үбгэн Буйраг. Тиигээ даа, тингэжэл хэлэгшэ һэн хаб, теэд үнэхөөрөөшье тингэһэн байгаалди даа, муха. Өөһэдынгөөл һайн дураар улаан партизанууд болоо һэмди.

Сэржэмэ. Тиигээд харин булимтарагшадые намналсаа ха юмта.

Үбгэн Буйраг. Намналсаал бэд даа! Эгээл тэрэ Шэтын саана уйгаргүй ехэ тулалдаан болоһон юм. Бидэшни тэдэ зольбо нохойнуудые һамна зада сохижо хаяжархёо бэлэйлди. Номгон далай руугаа удангүй тэдэшни зугадажа арилһан юм.

Сэржэмэ. Баһа тэрэ бузар Семенов генералай сагаан сэрэгшэдые намналсаа, сохилсоо ха юмта, үбгэн баабай.

Үбгэн Буйраг. Үгы, тиигэнгүй яаха һэнбибди, муха! Тэрэ үедэ мининшни нэгэ һайн нүхэр—Раднажаб гэжэ сонгоол хасаг алуулшоо юм. Буугай һомонһоо гү, али һэлмэ жадаһаа оройдоо сухаряа гэжэ үгы, оройдоо тунхаряа гэжэ үгы, бузархан лэ зоригтой, булайхан лэ шомууһан түргэн хүн бэлэйл даа. Хамагай урда омог зоригтойгоор тулалдажа ябатараа алуулшоо һэн. Гансашье тэрэ Раднажаб бэшэ даа, олон дайшалхы нүхэднай Дауриин уужам дайдаар, Аргуниин болоод, Амар мүрэнэй эрье шадарай үлгэн талаар тархяа гээһэн, арад зоной зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн, хатуу шанга байлдаанууд соогуур унаһан байна бшуу даа. Зүблэлтэ шэнэ засагайнгаа түлөө нилээд олон хүбүүднай улаан шуһаяа урадхуулһан юм даа. Тиигэжэ мэдэдэг гүш даа, муха?

Сэржэмэ. Мэдэнгүй яахабиб одоол! Түүхэ дээрэ аржыса бэшээтэй байдаг, уран зохёолнууд дээрэшье. Багшамнайш дэлгэрэнгы гээр хөөрэжэ үгэдэг һэн... Хүгшэн баабай, а хүгшэн баабай, тэрэ муухай барон Унгернын дээрмэшэ нохосуудые һүнөөлсөө һэн гүт?

Үбгэн Буйраг. Уйгаргүйл бэд даа! **Монголой газар дээрэ тэрэ бузар барониие барилсаһан хүн гээшэб.** Тэндэ баһа нэгэ һайн нүхэрни алуулшоо юм. Роман гэжэ нэрэтэй Байгалай хойто бэеын хүн һэн. Баһал Раднажабһаа дутуугүй зоригтой, наһан соогоо халуун хүйтые үзэһэн, баатарай халуун шуһатай хүн байгаа юм. Хубисхалша большевик үзэлэйнгөө түлөө түрмэ шоронд хаягдаад, һүүлдэнь Нэршүүгэй рудник худар хаатаршан болгогдожо абаашагдаад байтараа, тэндэһээ һөөл бэрхээр зугадажа шадаһан хүн. Теэд аяар тэрэ Монголой газар дээрэ яһаяа хаяха үйлэтэй байба ха юм даа. Гэбэшье олон тулалдаан байлдаануудта ябалсажа, олохон лэ дайсадые хороолсожо үрдиһэн хүн байха.

Сэржэмэ. Тиихэдээ, хүгшэн баабай, таанар өөһэдынгөө дура зоргоор, өөһэдынгөө үзэл бодолоор улаантан болоһон байна ха юмта даа. Тиимэһээ бишье өөрынгөө дуратай һургуулида орохо ёһотойб.

Үбгэн Буйраг. Тингыш даа, муха, тингыш. Бидэшни өөһэдөөл, өөһэдынгөөл һайн дураар улаантан боложо, ухэлэй тулалдаанда бодоод, үгытэй ядуу ажалшан арадайнгаа түлөө ами наһаяа гамнангүй тэмсэһэн байна гээшэбди. Зүгөөр тиимэ хатуу шанга тэмсэлдэ һайн дураараа бодохо үзэл бодол маанарта хаанаһаа бии болоһон юм гэжэ һурыш, муха.

Сэржэмэ. Хаанаһаа тиимэ үзэл бодолтой болоо һэмта гэжэ гү? Би мэдэнэб. Владимир Ильич Ленин таанарта заажа үгэһэн байгаа.

Үбгэн Буйраг. Зүб лэ аабэд даа, тонхон зүб хэлэбэш! Бэрхэш даа, һүбэлгэнши, мухамни. Агуу багша Ульянов Ленинэй, тэрэнэй ударидаһан большевик партиин үзэл суртал бидэнние хүтэлһэн, харанхы манан соо ялараһан гэрэл шэнгеэр дахуулһан, хүсэ ехэтэ суранзан мэтээр бэедээ татаһан байна бшуу. Үгытэй зониие аршалһан үнэн зүб суртал гэжэ ойлгон гэхэдээ, бидэшни үнэн сэдьхэлһээ тэрээндэ шүтэжэ, өөһэдынгөө үнэн дураар гал уһа руушье орохоор бэлэн болошоод ябаалди даа... Эгээл тиимэһээ, муха, эгээл маанарһаа жэшээ абажа, өөрынгөө дуратай һургуулида орохо гэдэгшни тон лэ зүйтэй юумэ гээшэ аабэд даа. Теэд, мухамни, ямаршье дээдэ һургуулида орохоёо мүнөө дээрээ хүсэд ойлгоногүйб гэжэ мэнэ наяхан хэлэбэ бэшэ һэн гүш? Һыы-һыы... **(Сэржэмынгээ харахан толгойе энхэргэн зөөлэхэнөөр эльбэнэ).**

Сэржэмэ. (Ойро зуура бодолгото болон һууһанай һүүлдэ). Даншье тиимэ байха ёһолгүй гэжэ һананаб, хүгшэн баабай. Али нэгэ һургуулинь, али нэгэ мэргэжэлынь минии зүрхэ сэдьхэл бэшэнһээ үлүүгээр татахал байха, сохом тиигэжэ мэдэнэб. Теэд алининь гээшэб?... Жэшээнь, үбшэн үлбэрые аргалдаг доктор болоо һаа, улад зондо хэмгүй туһатай байхал байна. Гэбэшье энэ мэргэжэл дан ехээр сэдьхэл зүрхыем татанагүй. Харин тэрэ аржын яларан харагдагша үндэр сагаан байшангууд, томо сэгээн ордонгууд һанаан сэдьхэлыем һураггүй хүсэтэйгөөр татажал байна. **(Хүл дээрээ бодожо, үдэшын наранай гэрэлдэ толорон байһан город тээшэ хургаараа заана).** Юундэб гэхэдэ, зариман даа градостроитель болоһойб гэжэ эжэлүүдгүй һанадагби.

Үбгэн Буйраг. Гарда осторонтел гээшэшни юун бэ даа, муха?

Сэржэмэ. Һаа-һаа-һаа... Анханай партизан хүн аад, лагаа һарюугаар хэлэнэ гээшэбта даа, хүгшэн баабай?

Үбгэн Буйраг. Анханай партизаншье һаа, анханһаа ород хэлэндэ мохоошог хүн һэмби. Теэд мүнөө үбгэржэ, бүришье доройтоо хүн гээбы, һыы-һыы-һыы...

Сэржэмэ. Градостроитель гэжэ архитекторые хэлэнэлби даа.

Үбгэн Буйраг. Архи тээхтир гээшэмнай барилгашан бэлэй гү?

Сэржэмэ. Цемент зууража, хирписэ ябталжа, гэр баридаг юрын барилгашан бэшэ ааб даа. Тэрэмнай томо томо гэр байшангууд болон ордонгуудай, бүхэли хото городуудай түсэб зураг зохёожо үгэдэг хүн гээшэ. Тиимэ хүниие архитектор гэдэг юм.

Үбгэн Буйраг. Зайл һэн бээз, тиимэ юм бы! Ойлгоолби даа, муха. Архи тээхтир гээшэмнай яһала һайн тушаалтай хүн байдаг юм байна. Архи тээхтир. Яагаа һонин нэрэтэй юм, һыы-һыы-һыы...

Сэржэмэ. Һаа-һаа-һаа... Зай, бү гасаалыт даа, хүгшэн баабай. Һарюу хэлэжэ байжа, хүниие бү энеэлгыт.

Үбгэн Буйраг. (Үбхэр-үбхэр энеэнэ). Һыы-һыы-һыы...

Сэржэмэ. (Толорон байһан город тээшэ хаража зогсоод, гүнзэгы һайхан бодолдо абтан, сэдьхэлээ долгисонгёор). Үргэн уужам газар нютагуудаарнай ерээдүйн гоё һайхан ордонгууд, коммунизмын үеын ордонгууд захагүй олоороо бодхоогдохол. Огторгой тэнгэриин үнгэтэй сэнхир хүхэ ордонгууд, саһан сагаан үнгэтэй сайр мүнгэн байшангууд шобхо хурса оройнуудаараа үүлэ манан соо умбажа, номо һаадагай годлинууд мэтэ жэрбэгэс гэлдэһэн үндэрнүүд байха юм; үргэн тала дайдые үргэлжэдэнь эзэлжэ, үнгын һайхан сэсэрлиг соо, һалхи һэбшээндэ гүрбэн-жэрбэн хиисэһэн мүнхэ ногоон ой модон соо баригдажа, гэрэл гэгээ ехэтэй уужам салуунуудшье байха юм. Тэдэнэй хоорондуур хүйтэн уһатай горхонууд харьялха, гүн ехэ соорэм нуурнууд мүнгэн хашарһаар миралзаха, сэсэрлиг ногоон паркнууд болон саадууд соогуурнь хүхы шубуун донгодохо, алтан гургалдай жэргэхэ. Ямаршье үеын хаашуул ба императорнууд, шахууд ба эмирнүүд, баронууд ба герцогүүд, князууд ба түшэмэлнүүд тиимэ һайхан ордонгуудые нюдэ амандаашье харааүй, зүүдэ зүндөөшье үзөөгүй, ухаан заяандаашье һанаагүй. Тиимэ һайхан ордонгууд соо имагтал ерээдүй сагай хүнүүд, коммунизмын үеын, шэнэ үеын хүнүүд ажаһууха юм. Эгээл тиимэ һайхан ордонгуудые, коммунизмын үеын, шэнэ үеын ордонгуудые барилсахын тулада би градостроитель болохо ёһотойб. Эгээл тиимэһээ би барилга-архитектурын дээдэ һургуулида һуража, инженер-архитектор гэһэн мэргэжэлтэй болохо ёһотойб.

Үбгэн Буйраг. (Тон ехээр баярлажа). Үгы теэд, мухамни, орохо һургууляа үнинэй шэлэнхэй хүн байналши! Тэрээндээл һура, һураха гэһэн юумэдээл һура, Сэржүүхэй. Тэрээндээл һураарай. Зай гү, муха?

Сэржэмэ. Зай. Тиихэдээ та зүбшөөбэ гэшэ гүт, хүгшэн баабай?

Үбгэн Буйраг. Тиимэ юумэ зүбшөөнгүй яахабиб? Хэншье зүбшөөхэл. Хожом холын юумэ бодоно ха юмши, хожомой үетэндэ һанаагаа зобоно ха юмши, Сэржүүхэй. Түрэһэн эжышни, түрэл нютагаархиншни, үетэн нүхэдшни бултаараа зүбшөөхэл. Тиимэ гү, муха?

Сэржэмэ. Тиимэ ааб даа, хүгшэн баабай. Би үшөө эжыдээ хэлэхэб.

Үбгэн Буйраг. Тиигээрэй даа, муха. Зай, түнтүүгээ үнэрдүүлээдхи даа. Хандайхадаад, уг гарбалаа һажаагаад, үбгэн баабайдаа эрхэлээд, бэрхы-ы юм, Сэржүүхэй, **(Аша басаганайнгаа харахан толгойе үнэрдөөд, толгойень эльбэсэгээһэнэй һүүлдэ ээм дээрэнь гараа табяад, аржагар сагаан городые шэртэн, гүнзэгы бодолдо автан, дуугай һууд гээд, уяранги хоолойгоор үгэлбэ).** Хожом холын үетэнэй орожо һууха, жаргал дээрээ жаргал нэмээн жаргаха гоё һайхан ордон үргөөнүүдые бодхоолсохо гээшэмнай ямар ехэ удхатай зол заяан, ямар ехэ ушартай дэмбэрэл талаан гээшэб! Маанар улаан партизанууд эгээл энээнэй түлөө, хожомой үетэн таанарай, ерээдүйн сагай улад зоной жаргажа һуухын түлөө агуу багша Ульянов Ленинэй ухаансар мэргэн ударидалгаар хатуу шанга тэмсэлдэ бодожо, халуун шуһаяа урадхуулан ябажа тулалдаа һэмди, хаанта хархис засагые хамха бута даралсажа, хүрэнгэтэ ангиие һүнөөлсөө һэмди. Одоолшье таанарай, хожомой үеын хүнүүдэй зол жаргалаа эдлэхын ехээр эдлэжэ һууха саг ерээл даа, ерээ. **(Һалганад гэһэн гараараа мүнгэн гааһандаа дахин тамхи нэрэжэ носоогоод, хара шомон шүбүүгэйнь шиганаса һорожо, хүхэ һэмжэн утааень эгүүтэһэнээ оршон тойрон ууюулба. Тамхинайнгаа гал эрхы хургаараа дарасагаан, гүнзэгы бодолдоо эзэлэгдэн тамхилна. Ойро зура шэмээгүй байдал тогтоно).**

Сэржэмэ. (Тэрэ саана, тэнгэриин хаяада аржыгша үдэшын улаан наранаар мянга түмэн сонхонуудаа алтаруулан сайраһан холын городые бодолготонги нюдөөр шэртэн байтараа, үбгэн баабай тээшээ эрьен гэхэдээ алад саашань хаража). Ү-ү, эжымни гүүртэһээ ерэжэ ябанал! Урдаһаань гүйжэ ошоод, тоо бодолгоороо эрхим сэгнэлтэ абааб гэжэ хэлэхэм, хэлэхэм! **(Хажуу тээшээ гүйжэ ошоно).**

Үбгэн Буйраг. (Гансааран дуугарна). Һөөл ухаансархан хүн боложо ябана даа Сэржүүхэймни. Мүнөөнһөө холын юумэ бодохонь гайхалтай. Тиигээд хүниие һөөл хайрлааша. Эжыгээ, аха дүүнэрээ, намайгаа хайрлаха, өөгшөөхэ гээшэнь бүри голгүй. Эсэгэнь, минии хүбүүн Найдан, энэ һүүлшын дайнһаа хүндөөр шархатажа бусаад, хожомынь наһа барашана һэмнэй даа, хөөрхышни. Нам шэнги мүн лэ Зүблэлтэ һайхан оронойнгоо түлөө ами наһаяа гамнангүй дайлалдаһан хүн гээшэ ааб даа. Олон орден, медальтай боложо ерээ һэн. Теэд хүндэ шарханъ һүүлэй һүүлдэ диилэжэ һалаба. Зунтэглэхэ болоһон би хүбүүгээ урдаа хараха үйлэтэй байгааб. **(Хурганайнгаа араар нюдэнэйнгөө нёлбоһо этэрээд этэрээд абаба).** Хари... Хари юрэдөө. Найдамни уг унгияа залгуулха үри бэенэртэй болоһон байгаа гээшэ ааб даа. Найдан бидэ хоёрой үзэл бодолые, ажал хэрэгые, уг гарбалые залгуулха хоёр хүбүүн аад, энэ Сэржүүхэй гурбан байна ха юм даа.

Сэржэмэ. (Һөөргөө ерэхэдээ, үбгэн баабайнгаа мүнгэн гааһые һаял обёоржо хараба). Ү-ү, энэ нөөхи мүнгэн гааһаараа тамхилжа һууна гүт даа, хүгшэн баабай?!.

Үбгэн Буйраг. Тиигэнэлби даа, муха.

Сэржэмэ. Нёдондо баһал энэ үедэ энээнээ гаргаад һуугаа бэшэ һэн гүт?

Үбгэн Буйраг. Тиигээ һэлби даа, муха.

Сэржэмэ. Урзандашье... Үшөө саада жэлнүүдтэншье... Баһа нэгэ ехээр үбшэлөөдшье хэбтэхэдээ ханза сооһоо энэ мүнгэн гааһаяа гаргуулһыетнай һананаб.

Үбгэн Буйраг. Нээрээшье тиигээ һэн гээбии, муха.

Сэржэмэ. Жэл бүри май һарын лэ гарахада нөөхи булхагархан үндэһэн гааһаяа орхижо, энэ мүнгэн гааһаараа тамхилдагта.

Үбгэн Буйраг. Тиигэдэглби даа, муха.

Сэржэмэ. Энэтнай нэгэл ушартай байгаа ёһотой, хүгшэн баабай. Теэд ямар ушартай байгаа гээшэб? Энээн тухай танһаа асуухаяа мүнөө хүрэтэрөө ухаандам ородоггүй байгаал. **(Үбгэн баабайнгаа гааһыень абажа, һонирхон үзэнэ. Тиигээд тэрээнинень үнэрдэн гэхэдээ тамхинайнь мохиной гашуун үнэртэ хахан алдаад, түргэн һөөргэнь бусааба).** Пээ, ямар гашуун юумэ амандаа хэдэг хүн гээшэбта?! Пээ-пэхь! Ама хэлэнтнай яажа энээние тэсэдэг юм? Хордодог шалзардаггүй юм гү?

Үбгэн Буйраг. (Үбхэр-үбхэр энеэгээд). Һыы-һыы-һыы... Яагаашье һүбэлгэмши даа, муха! **(Аша басаганайнгаа тархиинень эльбэсэгээгээд абаба).** Энэ мүнгэн гааһаараа нээрээш жэлдээ гансал май һара соо садатараа тамхилдагби. Юундэб гэхэдэ, энээхэн мүнгэн гааһаншни граждан дайнай гал дүлэн соогуур алуулһан минии һанаха байха анда нүхэдэй—тугаар минии шамда хэлээшэ Роман Раднажаб хоёрой гааһан юм. Тэдэнэймни тиихэдэ татажа ябаһан гааһан мүнөө намда мүнхэ дурасхалынь болонхой. Тэдэмни хоюулан эгээл иимэ хабар зунай үеэр алуулшоо һэн.

Сэржэмэ. Ойлгооб. Тиигээд лэ та хабар зунай үеэр энэ гааһаарнь нэгэ үдэр тамхилна ха юмта даа. Тиихэдээ энэмнай нэгэ хүнэй бэшэ, хоёр хүнэй гааһан байба гү? Ягаа жэгтэй юм!

Үбгэн Буйраг. Зүб даа, тон зүб, Сэржүүхэй, шагнаад бай. **Ушар удхыень заха үзүүрһээнь хөөрэжэ үгэһүүб. (Сэржэмэ үбгэн баабайтала сэргэлэн һууба. Үбгэн Буйраг аршуул сооһоо яаралгүйхэн тамхяа удхажа носоогоод, галыень эрхы хургаараа дарасагаан, намдууханаар хөөрэжэ эхилбэ).** Дауриин хуудам сагаан талада бэлэйл даа. Морин сэрэгэймнай полкын командир манай хахад эскадрониие сагаантанай ара тала руу холын тагнуулда эльгээһэн юм. Тэрээндэ Роман Раднажаб хоёрни ошолсобо. Гэбэшье тэдэнэр нэгэ бага урагшагүйдэжэ, бүхэли эскадрон сагаантанаар гэб гэнтэ улаан нюураараа уулзашаба ха юм. Ехэ шанга тулалдаан болобо. Раднажаб хамагые түрүүлэн сабшалдаанда орожо, хоёр гартаа һэлмэнүүдые баринхай, дайсадые хоёр тээшэнь хэршэжэ, мухарюулжа мэдэбэ юм ха. Сабшахынгаа хажуугаар үшөө нагаанаараа буудажа байжа унагаана ха. Манайхинай гэнтын шанга түрилтые сагаантан тэсэнгүй, олон сэрэгшэдээ алуулаад, зугадажа эхилбэ. Эгээл энэ үедэ унаган нүхэр Раднажабни буугай һомондо тудуулжа, Дауриин газарай үбсүү тэбэрин унаа. Дүтэ дайралдаһан, хоро шараа бусалһан нэгэ подпрапорщик зугадажа ябахадаа, тэрэниие маузераараа хэды хэды буудажа, нэгэ һомооро үхэл газарыень тудаһан байгаа. Роман тэрэ офицерые хүсэжэ, хэршэһэн хапууса болгоод, һөөргөө нүхэртөө гүйлгэжэ ерэбэ. Тэрэнь үшөө амиды хэбтэбэ. Раднажаб ами табихынгаа урдахана Романдаа мүнгэн гааһаяа бэлэглээд: «Миниишниш аян зам энэ тэдыгээр дүүрэбэ гээшэ. Амиды мэндэ бусаа һаа, түрэһэн эжы Сэлэнгэдэм мэндые хүргөөрэй. Намайгаа ходо һанажа, дурсажа, энээхэн гааһаар тамхилжа ябаарай. Минии абга, уран гарта сонгоол дархан энээниие дархалжа, арын хүдэлмэридэ абаашагдаха дээрэмни намда бэлэглэһэн юм» гэжэ хэлэһэн байгаа. Тэрэ мүнгэн гааһаниинь энэ гээшэл даа, муха.

Сэржэмэ. Тэрэ Романтнай энэ гааһаяа дам саашань тандаа бэлэглэһэн байгаалтай, хүгшэн баабай?

Үбгэн Буйраг. Тиигээ гүбэ даа, муха. Үнөөхи хара золиг барон Унгернын бандидуудые намналсажа ябаһаар Монголой газар дээрэ Роман нүгөөдэ унаган нүхэрни алуулшоо һэн. Тэрэмни миниингээ гар дээрэ наһа бараһан юм. Ами наһантаяа хахасаха сагайнгаа ерээд байхада намдаа энэ мүнгэн гааһаяа бэлэглээд: «Зай, Буйраг, ябахыса ябааб даа, олон дайсадые дарааб. Бишни иигээд лэ түрэһэн гараһан эхэ нютагһаа холо, буурал сагаан эсэгэ Байгалһаа холо, Халха Монголой газар дээрэ шархяа хатааба гээшэб. Энээхэн гааһаар тамхи татажа, Раднажаб бидэ хоёроо зүрхэндөө һанажа, сэдьхэлдээ дурсажа ябыш даа. Амиды мэндэ Хориёо бусаа һаа, эхэ буряад нютагуудтаа: Алайр Боохондо, Ага Яруунада, Сэлэнгэ Хэжэнгэдэ, Баргажан Бэшүүртэ, баран бүгэдэ буряадуудай үбгэ эсэгэ—буурал сагаан Байгалдамни мэндые хүргэжэ доро дохёорой» гэһэн юм. Энэ захяаень дүүргэхын тулада Буряадайнгаа али бүхы газар нютагуудаар ябажа, үгытэй ядуу улад зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө, зол жаргалай түлөө ами наһаяа хайрлангүй тэмсэжэ унаһан Роман Раднажаб хоёр тухайгаа хөөрэжэ, хүгшэн эжы Сэлэнгэдэнь, үбгэн буурал Байгалдань доро дохин, мэндыень хүргэжэ ерэһэн хүм. Энээхэн мүнгэн гааһанайшни үльгэр түүхэ иимэ юм, муха. Энээхэн мүнгэн гааһыешни хөөрүүлээ һаа, агуу багша Ульянов Ленинэй халуун зүрхэнэй ольһото һайхан урлагаар Роман, Раднажаб, Буйраг нэтын үгытэй ядуу улад зоной хүл дээрээ бодожо, шиигтэһэн дайн хатажа, хүхэ манхан огторгойн орьёл өөдэ, мандажа байһан үглөөнэй улаан наранай урдаһаа дэгдэн ниидээд, хүл гарыень хүдэлхэгүйгөөр хүлиһэн хаанта хархис засагай түмэр гэнжые таһара сохин дүүлиһэн тухайда үшөөшье олон юумэ хөөрэхэл байгаа... **(Үбгэжөөл толгойгоо үргэжэ шагнаархаад).** Мухаа, Сэржүүхэй, эжышни ооглоно гү даа? Эдеэлэ гээ юм гү, али яагаа юм? Ошожо эдеэлээд, гэр соохиёо нэгэ бага өөдэ таталсаадхи даа, муха. Ерээдүйн гэрэлтэ һайхан замаар ябаха дээрээ арюун сэбэр байдалтай болоод байха юм һэн... Хандайхадаад, уг унгияа һажаагаад, үбгэн баабайдаа эрхэлээд, бэрхы-ы юм Сэржүүхэй. Зай, түнтүүгээ үнэрдүүлээдхи даа, тиигээд ошо, холын харгыда яба, бэрхэ һайн хүн боло. **(Аша басаганайнгаа харахан толгойе хабархан үндэнэ. Сэржэмэ гүйжэ ошоно. Үбгэн Буйраг хойноһоонь бодолгото болонгёор удаан хараад, томо мүнгэн гааһандаа тамхияа нэрэнэ).**

ХҮШЭГЭ.

Республикымнай ниислэлэй hонин

Буряадаймнай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй баазада үдэр бүри шахуу хүдөө ажахын шэнэ техникэ, машинанууд, янза бүриин оньhон түхеэрэлгэнүүд таhалгаряагүй асарагдажал байдаг. Һүүлээрнь тэндэhээ аймагуудай ажахынуудаар тараагдадаг гээшэ.

Энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд нилээд олон шэнэ түхэлэй машина, тракторнуудые абаба. Эдэнэйнь дунда 90 моринной хүсэтэй абарга томо «ДТ-75М» маркын гэнжэтэ трактор бии. Энэ булад хуягта машина хүдөө ажахыда, модо бэлэдхэгшэдтэ зорюулагданхай. Досоодохи түхеэрэлгэнь таатай зохид, кабинань тоорой тооhоной орохогүйгөөр, бүхөөр хэгдэнхэй. Мүн тиихэдэ хүдөөгэй таряашадта «СКД-5» гэhэн түхэлэй шэнэ комбайн асарагдаа. Тус комбайнай молотилка секунда соо 5 килограмм ороохо сохихо аргатай. Тэрэнhээ гадна, энэ комбайн бага зэргэ шииигтэйшэг ороохо хадаха шадалтай. Имэрхүү 40 гаран «талын онгосонуудые» Баргажанай, Кабанскын, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд абаhан байна.

Урдандаа манай механизаторнууд бага хүсэтэй «ДТ-20», «Т-40» маркын тракторнуудые ехэтэ hайшаадаг hэн. Мүнөө энэ баазада «Т-25» маркын шэнэ тракторнууд асарагдаба.

МТЗ тракторай хойно шагтагалха «КС-2,1» маркын шэнэ косилка мүн лэ анхармаар. Юуб гэхэдэ, урдань гаргагдаhан косилканууд час соо 6-7 километр скоростьтойгоор сабшадаг hаа, мүнөө часай 12 километр хурдаар сабшаха аргатай. Тиимэhээ хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэдэй сагые нилээд алмаха байна бшуу.

— Һайдаа шэнэ техникэ машинанууд бүри олоор асарагдаха. Эдэнэйнь дунда хүсэ ехэтэ трактор, машинанууд, фермэ, гүүртэнүүдтэ тодхогдохо оньhон түхеэрэлгэнүүд ерэлсэхээр хүлеэгдэнэ. Тиигэжэ колхоз, совхозуудаймнай хүдэлмэришэдэй бар хүсөөрөө хэдэг хүшэр хүндэ ажалынь нилээд хүнгэлэгдэхэ байха,—гээд тус баазын түрүүлэгшын орлогшо Вильгельм Самойлович Рапп хөөрэнэ.

В. ДОРЖИЕВ.

* * *

Гушан зургаан жэлэй саада тэээ Алексей Яковлевич Яковлев аяар холын Ленинград хотоhоо комсомолой путевкоор Буряадай хэлхеэ холбооной управленидэ ажаллахаяа ерэhэн юм. Тэрэ гэhэнhээ хойшо мүнөө хүрэтэр энэ нүхэрнай монтёроор хүдэлнэ.

Түрүүшээр нилээд хүшэр байгаа. Элдэб янзын детальнууд дуталдаха, дүй дүршэлөөр обор hэн тула, яажашье бүтээхээ мэдэгшэгүй hэн. Удаань, хэдэхэн жэлэй үнгэрэмсоор, дүршэлөөр нилээд баяжажа, элдэб бэрхэшээлнүүдтэ гасагдахаяа болёо. Монтёрой мэргэжэлые гүнзэгыгөөр шудалжа, телефон hуулгаха талаар өөрынгөө зохёоhон шэнэ аргада залуу нүхэдөө hургадаг hэн. Тиимэhээ хамта хүдэлдэг нүхэдынь Алексей Яковлевичые ехэтэ хүндэлдэг болоhон байна.

Алексей Яковлевич мүнөө наhатай болобошье, өөрынгөө дуратай энэ ажалые орхёогүй. Жэл бүри энэ нүхэрнай өөрынгөө мэргэжэлдэ олон хүбүүд, басагадые hургана.

Ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг Алексей Яковлев хэлхеэ холбоонойнгоо управлениин Хүндэлэлэй самбарта хэдэ дахин бэшэгдэhэн, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаhан байна.

Н. ХАЗАГАЕВ.

* * *

Медицинскэ врачнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ Ново-Кузнецкэ гүрэнэй институдай Буряадтахи баазада нээгдэhэн профессиональна патологиин семинарта түмэр замай транспортын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд оронноймнай зүг бүхэнhөө сугларба. Тус семинар нэгэ hарын туршада үргэлжэлхэ юм.

Профессиональна патологи гээшэ мүнөөнэй медицинын эрдэмэй гол hалаа мүн. Тиимэhээ hүүлэй арбаад жэлэй туршада горитойгоор хүгжэжэ байнхай.

Арадай ажахын элдэб hалбаринуудта, тэрэ тоодо түмэр замай транспортда хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй бэеын элүүрые хамгаалга медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй мүнөөдэрэй гол шухала асуудал болонхой.

Энэ семинарта хабаадагшад хүдэлмэришэдэй ажалые улам hайжаруулха, элдэб эсын үбшэ хабшантай, ариг сэбэрэй түлөө тэмсэхэ зайлуулашагүй асуудал зүбшэн хэлсэнэ.

Семинарай болоhон түрүүшын үдэр эндэ сугларhан врачнуудай урда Москва хотын түмэр замай ариг сэбэрые хамгаалха эрдэм шэнжэлэлгын институдай директор А. З. Саратцмен үгэ хэлээ.

Тус семинарта Москвагай, Эрхүүгэй, Ново-Кузнецкын болон бусад городуудай эрдэмтэд элидхэл хэхээр хараалагдана.

А. ЮМОЖАПОВ.

СҮҮД ДЭЭРЭҺЭЭ

ҺАНГАЙ ЗӨӨРИ СОО УМБАНАБ ГЭЭД...

Зэдын аймагай Үшөөтэй нютагай хүн зон ажалша бэрхэрээ, хүндэшэ, сэбэр hайхан сэдьхэлээрээ холуур суурхаhан байдаг.

Гэбэшье hангай зөөрие дура зоргоороо үбэршэлөөд, харюусалгата ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, хүн зонhоо эшэхэ гайхахые мэдэхэгүй, муухай хэрэг үйлэдэдэг заримашуул бии байба. Һэшхэлээ алдаhан эдэнэр хэд гээшэб?

1965 оной октябрь hараhаа эндэхи 4-дэхи магазинда үбгэ hамган Лубсанов Жимба (наймаалагша), Раднаева Нина (магазинине даагша) гэгшэд хүдэлжэ эхилhэн юм. Тиихэ үедөө эдэнэр гүрэнэй зөөрие үбэршэлхэ талаар муухай ябадал үүдхэжэ, магазинhаа эдеэ хоол, мүнгэ, эд бараа дуран соогоо абахань багадаад, архидаа эмхидхэдэг болобо. Тэрэ сагhаа энэ жэлэй июль hара хүрэтэр аяар 23.513 түхэриг 83 мүнгэнэй зөөри үбэршэлөө.

1964 онhоо эндэхи 3-дахи магазинда хүдэлжэ эхилhэн үбгэ hамган Софья, Сэнгэ Цырендоржиевтан баhал муухай хэрэг үйлэдэжэ, хамта дээрээ 8011 түхэриг 11 мүнгэнэй эд бараа хулуугаа.

Тэдэнэр хулгайнгаа мүр далдалхын тула шалгалтын эхилхэдэ доогуур хэлсээд, магазинда байhан гүрэнэй мүнгэ зөөри дундаа «урьhаар» үгэлсэдэг байба. Энээниень Зэдын аймпотребсоюзай ревизор байhан Г. Доржиев элирүүлхын орондо али болохоор далдалалсаа. Цырендоржиевай ажалладаг 3-дахи магазинай эд бараае тоолон шалгажа, Раднаевада тушаахаяа ревизор Доржиевай ерэхэдэнь, тэдэнь хамтын архидалга эмхидхэhэн байна. Ревизор Доржиев Цырендоржиевай гүйлтаар шалгалтаяа 72 хоногоор hунааhан, энэ үе соогоо 688 түхэригэй архи болон бусад эдеэ хоолоор хүндэлүүлhэн байха юм. Тиигэжэ hүүлэй hүүлдэ үнөөхи хүйхэр ревизор Цырендоржиев Раднаева хоёрой үгөөр үбэршэлэгдэhэн 3500 түхэригэй эд бараа биидэ тоолоhон хуурмаг документ зохёожо, хулгайень далдалhан байна.

Энэ нютагта гүрэнэй зөөри үбэршэлэгшэд нигээд дүүрээ бэшэ. Үшөөтэйн 6-дахи киоскые даагша Д. Лубсанова, автолавкын наймаашан В. Тугутов, Үшөөтэйн сельпогой кассир Б-Х. Цыбикова, 4-дэхи магазинине даагша К. Синицына гэгшэдэй hангай зөөри соо баhал дура зоргоороо умбажа байhаниинь элирүүлэгдээ.

Тус сельпогой түрүүлэгшэ И-Д. Цыренов эдэ бүгэдые тухайлжа байбашье, саг дарыдань шалгалта эмхидхэдэггүй, ажалдаа харюусалгагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандадаг байhан.

Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй шиидхэбэреэр Н. Раднаева—12, Ж. Лубсанов, Софья, Сэнгэ Цырендоржиевтан тус тустаа 10—10 жэлээр, Г. Доржиев—8, В. Тугутов—6, Д. Лубсанова—3, И. Цыренов—2, Б. Цыбикова—2, К. Синицына—1 жэлээр сүлөөгөө хаhагдан, саhан заларуулгын колонидо эльгээгдэхэ болобо

Н. БАЗАРОН.
Буряадай АССР-эй Верховно сүүдэй консультант.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Эмхитэйгээр, оролдосотойгоор, эдэбхитэйгээр» гэhэн КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статья.

Хоёрдохи хуудаhанда: КПСС-эй Железнодорожно райкомой пленумэй материал. Ногооной үрэhэ суглуулха асуудалаар мэргэжэлтын зүбшэл. «Түрэл орон доторнай» гэhэн гаршаг доро информацинууд.

Гурбадахи хуудаhанда: арадай хиналтын органуудай ажал хүдэлмэридэ зорюулагдаhан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: редакцида ерэhэн бэшэгүүд. Хилын саанаhаа абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часhаа 22 час хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 16 часhаа орон доторхи hонин. 16 час 15 минутаhаа «Залуу наhан, шамда» гэhэн дамжуулга. 17 часhаа спортын hонин. 18 час 45 минутаhаа уран hайханай зужэг. 19 час 30 минутаhаа концерт. 20 час 30 минутаhаа уран hайханай телевизионно фильм.

Улаан-Үдэ харуулна: 22 часhаа «Түрүү дүй дүршэл — хүдөө нютагуудта» (буряад хэлэн дээрэ). 22 час 20 минутаhаа «П. И. Чайковскиин табадахи симфони» гэhэн хүгжэмтэ дамжуулга.

23 час 30 минутаhаа 02 час 15 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 23 час 30 минутаhаа СССР-тэ ГДР-эй соёлой үдэрэй нээгдэhэн тухай дамжуулга.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, бороо орохогүй. Баруун хойто зүгhөө hулаханаар hалхилха. Урда ба Байгал шадарай аймагуудта 7—12, бусад нютагуудта 2—7, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 0, үдэрынь 8—10 градус дулаан байха.

Сентябриин 19—20-ной үдэрнүүдтэ республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байхаар, бороо орохогүйгөөр хүлеэгдэнэ. Баруун хойто зүгhөө hулаханаар hалхилха. Хойто ба Байгал шадарай аймагуудта hүниндөө 5—10 градус хүйтэн, үдэрынь 2—7 градус дулаан, бусад нютагуудта hүниндөө 0—5 градус хүйтэн, үдэрынь 7—12 градус дулаан байха янзатай.

Спорт Спорт Спорт Спорт

ФУТБОЛ

ВОЛГЫН ЭРЬЕ РУУ АЯНШАЛХЫН УРД

Үргэн уужам Сибирь дайдын, мүн Ураалай стадионууд дээрэ—Свердловскhоо эхилээд Владивосток хүрэтэр—футболоор ороной түрүү hуури эзэлхын түлөө «А» классай хоёрдохи бүлэгэй хоёрдохи подгруппын футболистнууд ээлжээтэ наадаяа үнгэргэбэ. Манай Улаан-Үдын «Сэлэнгые» хүлеэгдээгүйгөөр шүүжэрхиhэн Горькиин «Волга» командынхид Эрхүүгэй «Аэрофлодтой» тэн тэрээ наадаа. Эрхүүгэйхид ехэнхи ушарта доботолоошье hаа, нааданай дүүрэхэ болотор 2:3 гэhэн тоотойгоор шүүгдэжэ ябаа. Тэдэнэй доболгошо Казимир Чапас харюугай бүмбэгэ сохижо, тэнсэхэ арга олгоо. Тиин уулзалгаhаа уулзалгада урагшаа дабшажа ябаа «Аэрофлот» хахад очко абажа, алхамаа аалидхаха баатай болоо. Хабаровскын СКА команда ээлжээтэ түсэблэгдэhэн илалтаяа туйлажа, бүришье урагшаа дабшаа. Тэдэнэр Йошкар-Ола хотын «Спартагые» 2:0 гэhэн тоотойгоор ехэшье «хүлhэ» гаргангүй илаа. Свердловскын «Калининецта» айлшалhан Саратовай «Сокол» хабаа бараа тэмсээшье hаа, алдажа hалаа. Нааданай тоо—2:1. Эрхимлэhэн зургаанай тоодо арай шамай гэжэ ороhон, манай hайн танил Томскын «Томлес» ээлжээтэ илалтаяа өөрынгөө талмай дээрэ туйлаба. Куйбышев хотын «Металлург» гэжэ нилээд хүсэтэй команда 0:1 гэhэн тоотойгоор тэдэндэ шүүгдэжэ, хоёрдохи hууриhа ябаhанаа хойшоо багаха түрюулхэ баатай болобо. Тугэсхэлэй наадануудые бирагүйгөөр эхилhэн Кемеровэй «Кузбасс» Астрахань хотын «Волгарние» диилэжэ шадангүй hалаба.

Сентябриин 13-да болоhон наадануудай дүн нимэл даа. Энээниие шэнжэлэн хаража үзэхэдэ, Волго шадарай командануд энэшье удаа Сибириин талмайнууд дээрэ амжалта туйлажа бирагүй. Магадгүй эндэхи хүйтэншэг уларил, шэнэ газар дайда наадаанайнь дүндэ нүлөөлжэ болоо. Үшөөшье олон шалтаг олдохо юм бэзэ. Гэбэшье Улаан-Үдэдэ наадаhан айлшадые хараад байхадаа, тэндэхи командануд сибиркинхидhээ техникээрээ, мүн тактическа бэлэдхэлээрээ дан холо ошоогүй гэжэ тобшололтой. Нааданай өөрын онсо маяг шэнжэтэй, бүмбэгэ шэдэлхэдээ нэгэ бага абьяастайнь яhалашье харагдана. Тэдэнэр гол түлэб богони, мэргэн дамжуулгануудта үндэhэлэн, талмайн али нэгэ хажуугаар түргэн доботолдог зантай юм байна. Харин манай сибиринхид эсэшэ сусашагүй залияа үндэhэлэн, утануд дамжуулгануудые үгэлсэн, эбтэйгээр талмайн алишье талаар доботолдог ааб даа. Иимэ нааданай хоёр янза маяг баримталан наадалгань мүнөө дээрээ сибиринхидтэ амжалта, наашалалга асарна бшуу.

Волгын эрье айлшалхын урда манай хоёрдохи бүлэг соо түрүүлжэ ябаhан арбан хоёр командануудай байдал иимэ гэбэл: Хабаровскын СКО—20 очкотой, Астраханиин «Волгарь»—15, Куйбышевай «Металлург»—14, Казаниин «Рубин», Томскын «Томлес», Улаан-Үдымнай «Сэлэнгэ»—13, Эрхүүгэй «Аэрофлот», Саратовай «Сокол», Свердловскын «Калининец», Горькиин «Волга» туд тудтаа—12, тиихэдэ Кемеровэй «Кузбасс» 11 очкотой. Йошкар-Ола хотын «Спартак» 9 очкотой hүүл даража ябана.

«Сэлэнгэмнай» 13 очкотойшье hаа, сохигдоhон ба оруулагдаhан бүмбэгэнүүдэйнгээ илгаагаар зургаадахи hуурида гараба. Энэнь ... гээшэ ааб даа. Теэд манай респ... тоото футболдо дуратайшуул энэ ... хэлээ гүйсэд ханаагүйл байна бшуу.

Эгээ мүнөө Сибириин командануу... рэнэй эрье руу аяншалха ээлжээн ... хи эрхэ байдал, стадионуудай түхе... шадшье тад ондоо ха юм. «Гэр дээр... шье hүүл өөдөө» гэhэн үгэ яашье ... лохогүй гэжэ «Сэлэнгэ» командынга... нуудта захиха байнабди. Горькиин ... мандатай наадагшадал hула hугалд... амгалан байгаа hаа, нааданай табл... нуудаар доошоо тогтонгүйгөөр hол... болохонь дамжаггүй. Командын трен... делькин энээниие ухаандаа бүхөөр ... hай гэжэ hанагдана. «Сэлэнгэ» ... гаалагшад илангаяа hэргэг байха ... хамгаалагша Г. Гавриловай Казани... командатай болоhон нааданда хабаа... да, нүгөө хамгаалагшад—Арцибаше... Рябчиков гэгшэд бэе бэеэ «ойлгол... хино бэлэй. Тиихэдэ нюргаар үндэр ... А. Михнов, А. Жуйков гэгшэд гурб... логшо Калашниковтаяа эдэбхи эрма... тадхан тэмсэл хэжэ биранагүй. Спор... Котыченкыншье мүнөө дээрээ хэрг... туйлалта алга байна. Эдэ бүгэдэ мана... боохоороол зобоно.

Һүүлдэнь «Сэлэнгэмнай» «Волго... хэмжээндэ, шанга тэмсэлэй хаба соо ... дайнгаа хүсэ шадал үзэлсэhэй гэжэ ... хүсэешье.

А. ЖАМБАЛДО...

ШАТАР

СОВЕТ ШАТАРШАДАЙ ИЛАЛТА

ГАВАНА, сентябриин 16. (ТАСС). Капабланиын дурасхаалда зорюулагдаhан шатарай мүрысөөнэй hүүлшын арбан табадахи уулзалгада Кубын мастер Сильвино Гарсиа гэгшые Виктор Корчной шүүгээд, түгэсхэлэйнгөө наадые тэнсэлгээр дүүргэhэн Алексей Суэтиние хүсэбэ. Эдэ хоёр совет гроссмейстернүүд тус бүри 11 очкотой боложо, уласхоорондын энэ ехэ мүрысөөндэ илажа гараhан байна.

Эгээл hүүлшын наадалганда уулзалга үшөө hонирхолтой байгаа. Энэнь Кубын мастер Галермо Гарсиа гэгшэ душэдэхи ябадалдаа Аргентинын гроссмейстер Панноые шүүжэ, тус мүрысөөндэ түрүүшынхеэ илалта туйлаhан болоно.

Мүрысөөнэй түгэсхэлэй дүн: Суэтин Корчной хоёр тус бүри 11 очкотой. Глигорич (Югослави)—10,5, Радулов (Бо... 9, Парма (Югослави)—... нес (Куба), Помар ... 8—8, Панно—6,5, ... Дример (Румыни)—6—... ли (Бельги)—5,5 Ро... ба)—5, Гилермо Га... Сильвино Гарсиа—3 ...

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КПБ-гэй гүйсэдкомой хандалга

ЛОНДОН. (ТАСС). Великобританиин Компартиин гүйсэдкомой гаргаhан мэдүүлгэ дотор ингэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ: Хойто Ирландида демократическа хубилалтануудые энэ дары хэхэ шухала болоод байна. Ольстертэ шэнэ сэрэгүүдые эльгээхэ гэhэн Англиин правительствын шиидхэбэринь нэгэдэмэл королевствын энэ хубидахи байдалай түгшүүрилтэй байhые гэршэлнэ.

КПВ-гэй гүйсэдком Ольстертэ хубилалтануудые хэхэ программа дары бэелүүлхын түлөө тэмсэлээ шангадхахыень уряалан, Англиин түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдтэ хандаба. «Хойто Ирландида амгалан байдал ба демократи хангахын тула правительство энэ дары зохихо хэмжээнүүдые абаха ёhотой байна» гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Мозамбигай патриодуудай амжалта

ДАР-эс-САЛАМ. (ТАСС). Мозамбигые сүлөөлхэ фронт (ФРЕЛИМО) эмхидэл hайнтай сэрэгэй частьнуудые бии болгоод, hүүлэй табан жэлэй турша соо Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ горитой гэмтэл ушаруулна.

ФРЕЛИМО-гой зэбсэгтэ хүсэнүүд оройдоо 200 хүнhөө бүридэдэг байhан аад, энэ үе соо 20 мянгада хүрэтэрөө нэмээ гэжэ мэдүүлгэ доторнь тэмдэглэгдэнэ. Патриодууд түрүүшээр сэрэгшэдэйнгээ үсөөн байhан дээрэhээ хизаарлагдамал шэнжэтэй доботолгонуудые хэдэг hэн, харин мүнөө эдэнэй тэмсэл үргэн дэлисэтэй болонхой. Португалиин колониальна армиин хэдэ мянган солдадууд Мозамбигай газар дээрэ шархяа хатааhан, ороной дайдын гурбанай нэгэ хуби сүлөөлэгдэhэн байна. Кабу-Делгаду, Ньяса гэжэ провинцинууд, тэрэшэлэн Тете провинциин зарим хубинь ФРЕЛИМО-гой хиналта доро сум оронхой.

ООН-ой Аюулгүйн Советтэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Иерусалимдахи Аль-Аксын hүмэ галдалгын хойшолонгуудые хаража үзэхэ эрилтэ табиhан, Араб ба Азиин бүлэг оронуудай гүйлтаар зарлагдаhан ООН-ой Аюулгүйн Совет Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэээ.

Үгэ хэлэhэн делегадуудай олонхинь Тель-Авивай хархис политикые эрид шууд буруушаагаад, Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга дэмжэн дэбэргэдэг США-гай, Англиин хараа бодолые эрид шүүмжэлбэ.

Мусульман мүргэлтэй 25 гүрэнэй үмэнэhөө Пакистанай дурадхаhан резолюциин проектые олонхиин дуугаар баталан абаха зуураа, Аюулгүйн Совет Дүтын Зүүн зүг тушаа Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Советэй шиидхэбэринүүдые дүүргээгүйнь түлөө Израилиие буруушаан зэмэлбэ.

Аль-Аксын hүмэдэ хоро хүргэhэн гутамшаг муухай ябадал юу харуулааб гэхэдэ, ООН-ой шиидхэбэринүүдые эбдэдэг ябадалаа Израилиин дары болюулха, Иерусалимай бүридэлые хубилгаха зорилготойгоор хэдэг бүхы ябуулгануудаа энэ гэhээр зогсоохо ёhотой байhыень үшөө дахин гэршэлнэ гэжэ Аюулгүйн Совет тусхайлан тэмдэглэбэ.

У Танай мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Тан Вьетнамдахи дайе дары зогсоохо шухала тухай дахинаа онсолон тэмдэглэбэ. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида сентябриин 15-най үдэр болоhон пресс-конференци дээрэ корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаха зуураа, ингэжэ мэдүүлээ: вьетнам арад харинхидай ямаршье хамааралгагүйгөөр, өөрынгөө хэрэгые өөрөө шиидхэхэ арга олохо ёhотой.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин боложо байха үеэр Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа дүрбэн талын хэлсээ hэргээхэ шухала гэжэ У Тан hанамжалба.

Грециин политическэ хэрэгээр хаагдагшадай бэшэг

ЛОНДОН. (ТАСС). Агууехэ гүрэнүүдэй—СССР-эй, США-гай, Англиин ба Франциин арадуудта Грециин политическэ хэрэгээр хаагдагшадай хандаhан бэшэгые Грециин информационно агентство сентябриин 16-да Лондондо тараагаа.

Лерос арал дээрэхи концлагерьта политическэ хэрэгээр хаагдаhан 1200 грегүүдэй гар табилгатай бэшэг дотор тэдэнэй тэсэшэгүй хүндэ байдалтай байhан тухай хэлэгдэнэ. Засагаархидай хэрзэгы дошхоноор хандадаг дээрэhээнь, үлэн хооhон, муу муухай байдалда байhанhаа шалтагаалан, лагерьта байгшад үхэнэ гэжэ бэшэгэй авторнууд тэмдэглэнэ. «Эндэхи засагаархид бидэниие үгы хэхэ хараа бодол баримталан бэелүүлнэ»,—гээд тэдэнэр тусхайлан бэшэнэ.

Грецидэ амгалан байдал, юрын гүрим тэхэрюулхэ, концлагерьнуудые усадхаха, политическэ хэрэгээр хаагдагшадые сүлөөлхэ хэрэгтэ туhалхын тула нэрэ хүндэ ба нүлөөгөө хэрэглэхыень агууехэ дүрбэн гүрэниие уряална.

Энэ бэшэг Грециhээ нюусаар гаргагдаад, хархис ёhо гуримда эсэргүү патриодуудай фронтын хилын саанахи түлөөлэгшэдэ дамжуулагдаhан байна.

БУУ ЗЭБСЭГ ЯАРАЛТАЙГААР ТҮХЕЭРЭЛГЫЕ БУРУУШААНА

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Шэнэ зэбсэгүүдые зохёон бүтээхэ, түбхын түрүүн агаарай-сэрэгэй хүсэ hэльбэн шэнэдхэхэ хэрэгтэ зорюулан 20 миллиард доллар Пентагондо үгэхые хараалhан хуулиин проект тушаа буляалдаанууд США-гай конгрессто боложо байнхай, Ороной сэрэгэй гаргашануудые саашадаа бүри ехэ болгохо гэhэн түсэбүүд зарим сенаторнуудай зүгhөө ехэтэ буруушаагдаа. Сенатор Макговерн эдэ hомололгонуудые эрид хороохо шэглэлтэй заhабари хуулиин проектдэ оруулха гэжэ дурадхаба.

Франци... парламен... онсо яара... сесси

ПАРИЖ. (ТАСС). ... түбхын түрүүн социал... ческа асуудалнуудаар ... hайшаалгахын тула пра... үүсхэлээр зарлагдаh... парламентын онсо яара... Парижда сентябриин 16... нээгдээ.

Тус сесси дүрбэн хо... жэлхэ ёhотой байгаа. ... Национальна суглаан ... тельствада этигэл найд... хэ тухай асуудалаар ... энэ hүни болоо.

Правительствые тол... Шабан-Дельмас кабине... тика тухай юрэнхы мэ... циональна суглаан дээр... гые эхилээ.

Зүүнэй талынхидай ... «Демократическа ба соци... талынхидай федераци... ска бүлэгэй гэшүүн. А... депутадууд-коммунистну... түрүүлэгшэ Робер Балл... правительствын поли... шангаар шүүмжэлөө. ... суглаанай мүнөөнэйнь бүр... хүн зоной hанал бодолы... рэнь элирхэйлжэ шада... Тиимэhээ правительств... найдабари үзүүлхэ тух... дуугаа үгэлгын үрэ дүн... байгаа hаа, правительст... но-экономическа поли... олониитын дураа гута... туулжа шадахагүй гэжэ ... дэглэбэ.

Р. Никсон... мэдүүлг...

ВАШИНГТОН. (ТАСС). ... президент Р. Никсон се... да Вьетнамай асууд... хээ.

Тиихэдээ Урда Вьет... гой, Урда Вьетнамай ... Революционно саг зуу... тельствын дурадхаhан ... асуудалые үргэлжэ дээр... хэ арбан пунктын нэгэ... рюусахагүй, американс... дурадхалнуудые прези... дабтаба.

Вьетнамай асуудалые ... римаар шиидхэхэ, сэр... шиидхэлгэhээ арсаха ту... бусад найдуулганууд ... мэдүүлгэ дотор бии юм... Никсон, үнэндөө, Вьетн... унжагайруулха бодом... ческэ хараа бодол найр...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакто... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ре... 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрета... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйств... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышле... строительства—61-35, советского строительства и быта... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати ... те Министров БурАССР.

Н-02825. Зак. №...